

Kakape Joãoñenékenenikiaki

JOÃO

Deusū hătxa hawē Xinaí Hătxati yura kayabi kañikiaki, na hătxarā

1 ¹Bawakī taewariama Deusū Xinaí Hătxati Epa Deusbe hiwea habiaska dabes Deus ipaunibukiaki, niti ikamarā. Hakiri matu yuinū nīkakāwē. ²⁻³Bai taei yura hayariama habias hawē Xinaí Hătxati Deusbe yubakatā habetā dasibi damiwakī keyuniaki. Dasibi damiwakī habe pashkama hiwea hauma Deusū hawa warriama hakia hawē Xinaí Hătxatibetā dasibi betsapā damiwanū ishū damiwakī keyunibukiaki. ⁴Haska inū, hawē Xinaí Hătxati shaba keskatū txanima hătxa hiwekuñakiri hatu xināmai ⁵hubiakē txakabu xinākī yurabu mexu merā nia keskabū txanima hătxa nīkakatsi ikama ha shaba hiwemanika beshtekī nemanū ibiakī atirubuma inibukiaki.

⁶Hanua hawē Xinaí Hătxatī yusikī taewariama huni betsapā hawē kena João Deusū yunua ⁷hawē Xinaí Hătxatikiri hau dasibibū nīkakī ikūwāshanūbū bebükiri hatu yui huniki, Joãoñā. ⁸Haskawē taea Joãoñā, Deusū Xinaí Hătxatimaki. Hakia ha txanima hătxa hakiri hau hatu yusiyunū Deusū João yununiki.

⁹Hanushū shaba keskatū hiwekuñakiri yusī hatu unāmai ¹⁰mai damiwani anu hua hatube hiwea hawē yusīa habū hawē hătxa nīkama hatu hawenawakī damiwabiani Deusū Xinaí Hătxati mirimabū unāma inibuki. ¹¹Haska inū, Deusū Xinaí Hătxati hawenabu anu hukē habia hawenabūri hawē hătxa nīkama habū beya wama danaibū ¹²hakia hatiritū hawē hătxa nīkatakī ikūwākī beya waibū Deusū Xinaí Hătxatī hau Deusū bakebu ishanūbū hawē kuxipa hatu inākī hatu duawakī taewaniki. ¹³Haska inū, Deusū hawē bakebu hatu pepa wakinā, txutakī akama inū yurabū xināwē akama hakia Deusū hawē kuxipawē besti hawē bakebu wakī hatu hiwekuñmakī taewaniki. ¹⁴Hanua hawē Xinaí Hătxati yura kayabi hayanū ika aību meranu naneima kaīyā Deusū bake bestitxai ewatā nuku anua yumetā ewani hiwea hawē Epa Deus itsa kuxipa duapahaira nū uīpauniki, nuikipa haya inū txani txakatima hătxa hayarā.

15 Haska inū, hawē Xinaī Hātxati Joāonē Jesus unātā Joāo nīkai beabu hātxa kuxipawē hatu yuikī:

—“Ha dukū hiweniwē taea ea katxu kaibaimashū ea binuyushanikiki, shanē ibuhairakinā”, akī haskakiri ē matu yuikubainaii— akī Jesuskiri Joāo hātxashūkūkainiki.

16 Deusū dasibi pepa nuku inātiruwē taea nukuwē nuikī nuku tibi hawē aka kuxipa tibi betsapa nuku inākeakemiski, txakabu katumamarā.

17 Haskawē taeshū bebükiri Deusū Moiséswē hawē hātxa nū ha txibanū nuku yununiki. Hakia txanima hātxa haya inū hawē nui abunameti

kayabi huirā, hanua nū binū Jesus Cristowē taea besti huaki. 18 Ha

inū, natiā tsuabūra Deus uñakamabiakē hawē bake bestitxai Deusbe

hātxanameai Deus ha keskahairari hawē Epabe ketashameshū shabakabi hatū besti Deuskiri nuku unāmakubainiki.

Naximanika Joāonē Jesuskiri pepa yuikubainikiaki, na hātxarā

(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Haska Naximanika Joāonē Jesuskiri hatu unāmani ē matu yuiāi nīkakawē. Jerusalém anuabū Joāo kakaya judeu mae shanē ibubū hau Joāo yuka tapītanūbū Deusbe nukunabu hātxashunikabu inū Jacō bake Levī bababū enabu betsabu habu yunuabu Naximanika Joāo anu beshū hatū shanē ibubu yukashūkī:

—Miarā, mī tsuamē? Mī Messias Cristomē?— akabu 20 hatu parāma yuikī:

—Ē ea Messias Cristomaki— hatu wa

21—Mī tsuaraka, Deus hātxashunika Elias kanirā, mī hamē?— akabu

—Ē hamariki— hatu wa

—“Deusū hātxa yuishunika kuxipa ea keska hushanikiki”, akī Moisés yuinirā, mī hamēkaī?— akabu

—Ē hamariki— hatu wa

22—Habū nuku yunuxinabu hari nū hatu yuitanū, miarā, mī tsuamēkaī nuku yuiwe, mikiri nuku yunuxinabu nū hatu yuitanunā— akabu

23 hanushū Naximanika Joāonē hatu yuikī:

—Haskakiri Deus hātxashunika Isaíasī keneni keskarā: “Hanu tsua hiweabumanushū hātxa kuxipawē hatu yuikī: ‘Nukū Shanē Ibu nai anua matuki bayui ma kemaikiki. Matū huītinī xinā pewarikawē, bai kayatapia keska wakinā’”, akī kenenirā, ē haki— hatu wa

24-25 hanu hau Joāobe hātxatanūbū fariseubū hatu yunuxinabū ana yuikī:

—Mī Messias Cristomaraka. Mī Eliasmaraka. Mī Deusū hātxa yuishunika betsamaraka. Haskakenā, hawawē taeshū daka mī hatu naximakubaini ikai, miki txiti ikabu hatu wakinā?— akabu

26-27 hanushū Jesuskiri Joāonē hatu yuikī:

—Ikū txanima henewē besti ē hatu naximakubainaii. Hamē ea dukū ē kaibianikē ha huni betsā matube hiwebia mā unāriamarā, hawē kuxipawē ea binuhairaki. Haskawē taea earā, hawē tsumapā hawē daya ashūmis keska wakī ē hawē hawaumahairatū eā merabewakī hawē bitxi tae meshpū tsitsaushū ē pekashütirumaki— ikī ²⁸ Jordāo hene kesha betsauri Betânia anushū Joāonē hatu naximakubaini haria haska hātxakī yuikubainiki.

Jesus Deusū bakeki, akī Joāonē hatu unāmanikiaki, na hātxarā

²⁹ Hanua ushaxini bestētā maniabū Jesus huai txaima betxitā metukī Joāonē hatu yuikī:

—Uīkāwē. Deus daewakī hatū txashuwā bake menumisbu keska wai yurabu dasibibū txakabu hatū hatu buashūkī Deus nuku daewashūti ma huikiki. ³⁰ Hakiri habias matu yuinū, nīkakāwē: “Ha dukū hiweni ea katxu kaibianishū ea binushanikiki, shanē ibuhairakinā”, iwanā, ē matu yuixinaki. ³¹⁻³⁴ Ha inū, mā Israelbū ha huni unākī mā xinā betsā washanübū matu unāmaki henewē naximakī ē matu taewaimaki, ha huni eāri ē unāriamabiarā. Hakia ea yununitū ea shabakabi yuikī: “Ha huniki Yushī Pepa haki butua haki matsaumea mī uishanairā, habiatūri Yushī Pepawē hatu naximashanikiki”, ea waxīkē ikū ha huniki nai anua deiwā keska Deusū Yushī butua ha huni mamaki baxikuai ē uīmaki. Haskawē taeshū: “Ha huni Deusū Bakeki”, akī ē matu yuiaii— akī Naximanika Joāonē hatu yuitā

Habu dukūtū Jesus txibākī taewanibukiaki, na hātxarā

³⁵ hanua ana ushaxini Naximanika Joāo hawē tsumabu betsā dabebe nishū ³⁶ Jesus kawanai uīkī nuku yuikī:

—Uīkāwē. Hatū Deus sinatai daewanikaki, txashuwā bake menumisbu keskarā— nuku wa

³⁷nīkatā ha dabe nū Joāonē tsumabia Jesus txibābaītanū ika xinaī nū kaya ³⁸ niti itā dabekekaū nuku uīkī yukakī:

—Mā hawa benayuai?— nuku wa

—Yusīnaā, mī hani hiwea ikai?— nū wa

³⁹—Ebe kashū uī bukāwē!— nuku wa habe kai hanu hiwea anu nū habe hikia ma 4:00 hora hikituxitā nū habe hātxaya ⁴⁰⁻⁴¹ Naximanika Joāonē hātxa nīkatā Andrē Jesus txibābaina habe hātxatā hawaira hawē betsā Simão Pedro yuinū ika benabaükī betxitā yuikī:

—Messias Cristoki nū nukushuki. Mī tsiri uī kawe— itā ⁴² hanushū Jesus anu Andrē Simão iyua hanushū Jesusū uīkī dais butā butākī yuikī:

—Miarā, mī Jonasī bakeki. Mī Simāobiakē ē mia kena dabeya waii. Cefas wakī mia kenashākanikiki— aniki. Cefasrā, nawā hātxawenā, Pedroki. Pedrorā huni kuī hātxawenā, Mixki Ewapaki.

Jesusū Filipe inū Natanael katunikiaki, na hātxarā

43 Ana ushaxini Galiléia mae pakea anu Jesus kanū ika yubakaxina kai Filipeki nukutā Jesusū yuikī:

—Tapī ebe kakükawē— aka

—Peki— ikaini **44**ha Filipē maerā, Betsaidarā, habianuri Pedro inū André hiweriakē Galiléia anu nū Jesusbe kai nū hikikē **45**Filipē hawē haibu Natanael benakī hawē hiwe anu kashū yuikī:

—Baa, mia yuinū, ea nīkawe. Hakiri Moisés inū Deusū hātxa yuishunikabū keneniburā, nū ma haki nukuxinaki, Josē bake Jesusrā. Hawē mae Nazaréki— aka

46 Natanaelī yuikī:

—Ha mae Nazaré anua tsua duapa tashnitirumaki— aka

—Ebe kashū ibubis uīkī unāyuwe— atā iwea

47 Natanael Filipebe huai uīkī Jesusū nuku yuikī:

—Uīkawē, ha Israelī baba kayabitū tsua hatu paraísmarā— nuku wai

48 hawē hātxa nīkabirā Natanaelī Jesus yukakī:

—Haskakī hanishū ea uīmissħū mī ea unaī?— aka Jesusū Nataniel yuikī:

—Filipē mia kenariama mibā figueira hi namā tsaušū mī xinaī ē mia unāshuki— aka

49 ikūwālkī yuikī:

—Yusīnaā, ikū mī Deusū bake kayabiki, Israelbū shanē ibu dasibi binuarā— aka

50-51 Jesusū ana yuikī:

—“Mibā figueira namā tsaušū mī xinaī ē mia unāshuki”, akī ē mia yuiawaiē taeshū mī ea ikūwaii. Ana pepa betsa xarabu ē binumai mī ea uīshanaii— iwanā, ana yuikī: —Txanima ē matu yuiāii. Nai bepemanai anua ē matū Hutxi Kayabi Iuwa ea anu Deusū nai tsumabu inabaībaini butubirābiranaibu uīkī Deusū kuxipa mā uīshanaii— akī nuku yuiniiki, Jesusunā.

Unāmati dami wakī ha dukū Jesusū taewanikiaki, na hātxarā

2 **1** Jesusū ha dukū dami wakī taewani matu yuinū nīkakawē. Ana ushaxini Caná mae Galiléia anu aīyaī nawaibu anu hatu merabewai Jesusū ewa hukē **2**nū Jesusū tsumabu Jesusbe nukuri iabu **3**uva vinho akī netsuaibū hawē ewā ha dukūtū unākī Jesus yuikī:

—Kukaā, vinho ma netsuabuki. Ana hatu bena washūwē— aka Jesusū yuikī:

4—Ewaā, mia inū eānā haskas nū xināmaki. Deusū ea hatu unāmashanairā, iriamaki— ibiaya

5hawē ewā ha habū hatu pimai yuikī:

—Matu yunuayarā, ashūkāwē— hatu wa ⁶Deus peshuni piriamā judeubu haki mepanumisbuwē taea dītu betsa anu mixki xumuwā ⁵⁰ kasmai 70 litro ūpash mata wati tiibus seis xumuwā shaka serea ⁷Jesusū uīkī hatu yuikī:

—Ha seis mixki xumuwā tibiki ūpash manekī mata wakāwē— hatu wa xumuwā tibi mata wakī bupakemaibū:

⁸⁻⁹Jesusū ana hatu yunukī:

—Natianā, kētxawē beaixtabaī ha hatū hatu besimai shanē ibu anu bushūtākāwē, hau menunā— hatu wa ma damia unākī ha dayakapabu betsā beatā bushuābu haskatā ūpash damishu unāma ha hatū hatu besimai shanē ibū metā hania bekāshu unāma ha shanē ibū huni aīyaī kenashū ¹⁰yuikī:

—Nawai taekī habu dukū vinho pepa hatu ama netsui betxātu bestia benimaibū ana pe beshmas hatu amamisbuki. Hakia mianā, pepahaira arushū ikis mī hatu tashnimashunaii— aka hatu inābaunaibū ¹¹haska wakī Caná Galiléia anushū dami atimaska taewakī Jesusū hawē kuxipa nuku uīmakī taewaya hawē tsumabū eskarabes ikūwākī nū taewaniki. ¹²Hanushū hatu haska washūtā Cafarnaum anu hawē ewa inū hawē betsabube Jesusbe nū bai kaxiā hiweyuabū

**Templo hemaītī anushū yumetsui inānānaību Jesusū betxitā hatu
nitxīniaki, na hātxarā**
(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³hanua Páscoatiā hanu nai tsumā detekī debu wanikatū nukū shenipabu dūkebaini xinaī besinū ika judeubu mae tibi anua ma bea kemaibū Jerusalém anu Jesusbetā nū uī ka ¹⁴hanushū Templo hemaītī anushū ina awa inū, txashuwā inū, deiwāwē Deus kēwākī menu keyuti huni betsabu inānānaību inū pei biananaī tsauwabu Jesusū betxituxitā ¹⁵⁻¹⁶haska waibu hatu uīkī abuama bitxi kapikükī mayatā habu inayabu hatu kuxa kuxa atākī Templo hemaītī anuari hatu nitxī keyukī hanua pei biananaīburi hatū tapu narabekī pei heshe hatu sa akākī deiwā inānānaību yuikī:

—Matū inabu inū matū mabu dasibiya nenua tashniribaīkāwē. Ë Epa Deusū hiwerā, hanua ana hamapai inānanāyamakāwē— hatu wa datei kaiī sharakabaībainaibū

¹⁷Jesusū haska wai uīkī haska nukū shenipabu Davī Jesuskiri yuikī: “Deus kēwātī hiwewē taea hawa dateama nashukui sinatakī ë yauxishanaii”, akī kenení atimas nū xināyā

¹⁸judeu shanē ibubu beshū Jesus yukakī:

—Mī haska washurā, pemē? Ha kuxipawē mī hatu akairā, hawē nū mia unāti wanū hawara dami atimaska wakī nuku ashūwē— akabu

¹⁹hunea hātxawē hatu yuikī:

—Na mixki hiwe mā tekekī keyuarā, shaba dabe inū besti kaya ana ē benishanaii— hatu wa

20 haska hātxaiwē taeshū mixki hiwe xinākī shanē ibubū Jesus ha akī yuikī:

—46 ano dayakūkaikī na Templo meneriabumaki. Haska watā shaba dabe inū besti mī ana benikī bera watirumē?— akabu 21 hakia hawē yura hiwe keskakiri Jesusū xināniki. 22 Hanua Jesus mawa ana bestēxikē: “Shaba dabe inū besti kaya ana ē benishanaii”, hatu wani nū xinaīwē taeshū hakiri haska tibi kenenibu inū Jesusū nuku yusiniri xinākī nū ikūwāniki.

23 Hanua Jerusalém anu habias Páscoatiā dami atimaska wakī hawē kuxipa Jesusū hatu unāmaiwē taeshū yura itxapabū uikī ikūwākī taewaibū 24-25 hakia haska yurabū hakiri xinākī hawara akaiwē besti benimaibu Jesusū hawa hatu unāmayuama yurabū xinā mestē hayabuma dasibi hatu unaīwē taea: “Ē Messias Cristoki”, ikī bebükiri shabakabi Jesusū hatu unāmayuama iniki.

Ana kaī benatikiri Jesusū Nicodemos yusinikiaki, na hātxarā

3 1-2 Hanua judeubū itxati hiwe shanē ibu betsa fariseu Nicodemos mexu merā hune Jesusbe hātxai kashū yuikī:

—Yusināā, Deusū mia merabewamarā, mī dami atimaska atirumaki. Haskakenā, Deus anua yusinanā, mī miaki, ē unānā— aka 3 Jesusū ana yuikī:

—Ikūkī ē mia yuiaii. Tsuara ana kaī benama Deus shanē ibuai anu ka hiwitirumaki. Hakia ana kaī benatā Deus shanē ibuaibe hiweshākanikiki— aka

⁴ Nicodemos Jesus nīkama ana yukakī:

—Haskai yura ewabia haskatā ana kaītirumē? Hawē ewā bakē nātiki nanetā ana haska hikikaītani ana kaītirumē?— aka

⁵⁻⁶ hanushū Jesusū yuikī:

—Haskamaki. Txanima ē mia yuiai nīkawe. Yura kayabi meranua kaīyānā, yura kayabi ikubaīmisbuki. Ha inū, Yushī Pepatū kaī benamatā hatuki hikitā hatu yauxikī mekekubaīmiski. Ha inū, hene inū Yushī Pepawē naxiabumarā, Deus shanē ibuaiki mā nukutirubumaki. Hakia ha dabewē pepakubainaibu haki mā dasitirubuki. ⁷Haskakē: “Hau dasibibu ana kaī benanūbūwē”, iwanāā, akī ē mia yuia xinaī: “Haskara betsahairamē?” iki Habaa! iyamawe. ⁸Haska inū, niwe haikaimas shūku iki dāka imiski. Hakia hawē hui nīkakī haniara huai inū hanira kai mī unāmaki. Yushī Pepatū tsuara yura betsa sera wairā, haska keskariki— aka

⁹ Nicodemos nīkai tapiāmahaira ana yukakī:

—Haskatirumē, na haska mī yuiairā?— aka

¹⁰—Israelbu yusibiamis haskakī ē mia yuiai mī nīkamamē, tapibainamarā?— iwanā ¹¹—Txanima ē mia yuiaii. Eskaki, mia yuinū nīkawe. Nukū uīkī inū tapimisshū Naximanika João inū eā nū matu yusimiski. Hakia nukū hātxa danākī nukukiri shabakabi mā xinābumaki. ¹² Haskakē yurabukiri ē matu yuikubainai ē hātxa mā ikūwābumawē taeshū Deus anua hamapaikiri ē matu yuiairi mā ikūwātirubumariki. ¹³ Haska inū, Deuskiri unātanū ika Deus anu tsua inatirumaki. Hakia earā, matū Hutxi Kayabi Iuwatū matu unāmai Deus anua hua ē tashniniki. ¹⁴⁻¹⁵Haska inū, Deusū nukū shenipabu yusīkī unāti wamanikiri mia xināmanū nīkawe. Hanu tsua hiweabuma anu Moisés hatu iyuima hanus nukū shenipabu hiweakeakeakī hawē hātxa nīkabumakē Deusū hatu kupinū, iwanā, dunu mirima itxawashū hatu pima isī teneaibū Deusū Moisés yunua mane damiwakī dunu itsa washū hiki netāshū nitxiā tsuāra uīkī ikūwaī shushanibuki. Habiaskari wakī Deusū ea yubani keyukī hiki matū Hutxi Kayabi Iuwa ea mastāshū ea benitā ea nitxishākanikiki. Haskawē taeshū tsuabūra ea ikūwākī xinaī ebe hiweshākanikiki, niti ikamarā— iwanā,

Yurabu dasibiwē Deus nuihairakī Jesus yunua tashninikiaki, na hātxarā

¹⁶ Jesusū ana Nicodemos xināmakī yuikī:

—Yura betsa betsapa dasibi hiwebaunabuwē nuihairakī Deusū eska xinātā ea hawē bake bestitxai yunukī tashnimaniwē taeshū tsuabūra ea ikūwākī hawē hiwea kayabi benutima bitā mawa kayabiamma Deusbe hiwekuishākanikiki, ikibi ikirā. ¹⁷Hanushū hau ewē taeshū yurabu hatu kupishanū, iwanā, Deusū ea hawē bake bestitxai ea tashnimama iniki. Hakia Deus daewakī hau ewē dabanā matū txakabu buashūkubaishanū, iwanā, Deusū ea hawē bake bestitxai tashnimani. ¹⁸Haskakē tsuāra Deusū bake ikūwaibū Deusū kupiamaki. Hakia tsuāra hawē bake bestitxai ikūwāmawē taeshū Deusū hatu danātā kupishanikiki. ¹⁹⁻²⁰Yurabu hamapai txakabuwē kemui abukī henekatsi ikama Deusū hātxa shaba keska danāmisbuki. Hanushū hatū xinā txakabuwē taeshū Deusū hatu kupinū, iwanā, hawē hātxa shaba keska yunukī tashnimani. Haskawē taeshū tsuā hawa nīkama hawē bake danākī txakabuwē besti kemumisbu Deusū hatu kuhairashanikiki, niti akamarā. ²¹Hakia tsuabūra Deusū hātxa shaba keska ea nīkatā betsabu unāmakī hātxa txanima yusīkubaīmisbū habū Deusū xinaī keska txibākī ea ikūwāmisbuki— aniki.

Naximanika Joāonē Jesuskiri ana hatu xināmanikiaki, na hātxarā

²² Jerusalém anua hātxa menetā Jesus nukube Judéia mai pakea anu kashū nuku yusīyā betسابū Jesus hātxai ikūwākī taewaibu nū hatu

naximakubainaya ²³⁻²⁴hanu haskaitiāri João atxishū bitxiriabuma hanu Jordão hene netsuisma anushū mae betsa Salim dapi Enom anushū Naximanika Joãoñē hătxa níkanū ika beabu habū hawē yusīa níkatā hatū xinā betsa wakī ikūwaíbu hatu naximariakubainaya: ²⁵“Ha beya ūpushwē txukikī Deus shabakabi uímai nū pepamiski”, ikī xinañ judeu yusīnā betsabe Joãoñē tsuma betsabu hatū beyawē taea ha iki yuinamei menetā ²⁶João yuiniú ika hawē tsumabu bushū yuikī:

—Yusīnā, Jordão hene kesha betsaurishū nuku yusīkī hakiri mī nuku kēwāimatunā, hatūri dasibi hawenabu wakī hatu naximaya níkatā betxibañ hari txibākanikiki— akabu

²⁷Joãoñē hatu yuikī:

—Huni betsa Deusū yunuama shanē ibu kayabi itirumaki. ²⁸Jerusalém anua beshū ea yukaibu shabakabi txanima hatu yuikī: “Earā, ē Cristo Messiasmaki. Hamē earā, bebükiri hakiri ē txaninū Deusū ea yununiki”, akī ē hatu yuiai mā níkaimarā, xinākāwē. ²⁹Ha inū, hunī txipax bitā aíwanā, ha besti hawē beneki. Hakia hawē bene benimai hawē aíbe hătxai níkatā hawē haibuaiburi benimatxakayamamisbu keskai eāri Jesus haskai níkatā ē benimahairariai. ³⁰Haska inū, hawē kuxipawē ea binuñ Jesus kuxipaya hanua earā, ē kuxipa beshtekei ē beshmasaii— iwanā,

Joãoñē Jesuskiri shabakabi hatu yusīniaki, na hătxarā

³¹⁻³²ana habias xināwē Joãoñē hatu yuikī:

—Tsuara mai anuabaarā, mai anu hiweshū haska dasibi mai anuari tapí hătxamisbuki. Hakia ha hunirā, Deus anua tashnishū yurabu dasibi binukī Deus anua níkakī uítā haska txanibiaya tsuā hawa níkama danākanikiki. ³³Hakia tsuabūra hawē bake danāma “Deus txani txakaismaki”, ikī hawē hătxa mestēwāmisbuki. ³⁴Hanushū hawē bake yunukī hawē Yushī Pepa keyuisma inākubaímiswē taeshū Deusū bake ha yununitū hawē hătxa yuimiski. ³⁵Epa Deusū hawē bake abukī hau dasibi ibuai shanē ibushanū hawē kuxipa dasibi ināniki. ³⁶Haska inū, tsuabūra hawē bake ikūwākī txibaíbu hiwekuíshākanikiki, ikibi ikirā. Hakia hawē bake danākī ikūwābuma hatu danāriakī Deus haki sinataki hiwekuímmama hatu kupikubaíshanikiki, hiwe txakamakinā— iniki.

Samarianawa aíbube Jesus hătxaniaki, na hătxarā

4 ¹⁻²João binukī Jesusū yura itxapa haki txiti ikabu wakī hatū hatu naximamabiakē nū hawē tsumabū hatu naximapakebiaya itxati hiwe shanē ibu fariseubū níkai haki sinataibu Jesusū níkatā hatube ha ikatsi ikama ³⁻⁴haska níkabaini nukubetā Judéia henebaini Galiléia anu ana kai Samaria mai pakea dükemisbu ana hanu kama daíbañkī napaibainū ika kai ⁵⁻⁶mae ewapa betsa Sicar dapi Jacō hawē bai hawē bake José yununi anu ūpush bana kini anua dispiwē biti Jacō hatu pukímaniki kemai ma

bari mananābi kemaya hī iki ūpush bana kini dapi Jesus tsaukē 7-8 Sicar mae ewapanua piti bishuī nū kakē Samarianawa aību betsa hushū ūpush biai Jesusū yukakī:

—Mī ūpush biairā, ea amawe— aka

⁹judeubu Samarianawabube hātxaisbumawē taea e itā aībū yuikī:

—Ē Samarianawaki. Miarā, mī judeuki. Haskakī mī ea ūpush ea akai?— aka

¹⁰Jesusū yuikī:

—Hawara Deusū mia inākatsi ikai inū tsuāra mia ūpush yukai unākī mī ea yuka ūpush netsuisma ē mia inākeāshuki— aka

¹¹⁻¹²aībūri yuikī:

—Shanē ibuū, na ūpush kini pukīkinā, nukū shenipabu Jacō anishū hawē bakebu inū hawē inabubetā apauniburā, nuku heneshūbainiki. Haska nuku ashūbainiwē taeshū nukū shenipabu Jacō kuxiparā, mī binūamē? Ha dikabi na kini keyatapahairaki. Xumu inū dispi txaipa mī hayamaki. Ūpush netsuismarā, hania hawawē bitā mī ea inātirumē?— aka

¹³—Tsuabūra na ūpush kini anua biwāshū atā hawētxaīs tetsusikī ana manushākanikiki— iwanā, hātxa huneawē ana yuikī: ¹⁴—Hakia tsuabūra ūpush ē inaī atanā, ana tetsusini manuama ishākanikiki. Habu tibi merā txatxa ūpush netsuisma keskatū hatu hiwekuīmashanikiki, ikibi imakinā— aka

¹⁵aībū nīkabiakī Deusū Yushī Pepakiri hātxai unāma ana yukakī:

—Shanē ibuū, ana tetsusini ūpush manuama ē ana ūpush bi bika tenekirākirāyamashanū ha ūpush netsuisma mī ea yuiairā, menā ea ināriwe— aka

¹⁶—Peki. Haskakenā ha dukū mī bene iyutāwē— aka

¹⁷—Ē bene hayamaki— aka

—“Ē bene hayamaki”, ikī mī txanima yuiaii. ¹⁸Ha dukū cinco mī beneyabiakūkaímis natiā huni betsabe mī hiwearā, txanima mī bene kayabimaki— aka

¹⁹nīkai e iki teku iki huīti metesheketā yuikī:

—Shanē ibuū, mī Deusū hātxa yuishunika ē mia nīkaii. ²⁰Na mati anushū nukū shenipabū Deus kēwākī taewapaunibuwē taeshū nū Samarianawabū habianushūri nū kēwāriamisbuki. Hakia: “Jerusalém anushū besti hau Deus kēwānūbūwē”, ikī mā judeubū yuimiski. Haratu kēwāti kayabi pemēkaī? ea yuiwe— aka

²¹—Aībuū, ea nīkairawe. Na mati inū Jerusalém anu kama hani ana kama mā Epa Deus kēwāshanai ma kemaikiki. ²²Hakia unāriamabia Epa Deus mā kēwāmiski. Hamē nū judeubu anu Deus merabenā hushanaiwē taeshū unākī kaneama nū Deus kēwā kayabimiski. ²³⁻²⁴Deusrā, yushīki, yura kayabimarā. Haska inū, hawē Yushī Pepatū hatu merabewakī

xināmaya Deusū yuini txanima unākī ikūwā kayabishanaibū Epa Deus duawakī kēwāshākanikiki, benimawakinā. Haskawē taea na habiatia ma haska Deusū abuai txanima mā kēwākī taewashananai ma taeikiki, Epa Deusū hawē Yushī Pepatū merabewayarā— aka

²⁵aibū yuikī:

—Ē unaiī, ha Messias Cristo hushū dasibi nuku unāmashanairā— aka

²⁶Jesusū yuikī:

—Na habia ē mibe hātxairā, ē habiaki— aka

²⁷haska watanayas nū hawē tsumabu niri ituxikī Jesus aibube hātxai beshtetuxi e itā:

—Haskai aibube hātxaimēkaī? Hawa yukai habe hātxai ishumē?— ikī nū yukatirububia nū hawa yukabumakē ²⁸⁻²⁹aibū hawē xumu henebaini hawē mae anu kashū yurabu yuikī:

—Ebe kashū uī bukawē. Dasibi ē ipauni ea yui keyushuki, Messias Cristomēkainā— hatu wa hawē hātxa ikūwākī nīkabirani ³⁰hatū mae anua dasibi Jesus anu bei natsekebirani taeaibū

³¹ha haskaibū nū hawē tsumabū Jesus yuikī:

—Yusīnāā, nū mia piti bishūtāshurā, menā piriwe— nū akāwā

³²—Piti betsā mā unāriama ē hayaki— nuku wa

³³yuinamei:

—Hanishū huni betsā piti beshū pima ikimēkaī?— nū ikaya

³⁴Jesusū nuku ana yuikī:

—Hatū ea yununitū xinā ē hayawē taea hawē daya keyui ē kuxipamiski, yani wa keskairā ³⁵iwanā, ana nuku yuikī: —Matū bai mā banaxina uīkī yuikī: “Ana ushe dabe inū dabe ka bimi huxiā nū tsekashanaii”, iwanā, mā xinābiaya ana matu yusīnū nīkakawē. Deusū bai kaiskī uīkawē. Ma hanu ikūwaibū itxawati peki. ³⁶Tsuabūra hatu itxawakī hawē manakuti pepa bikanikiki, hatū hiwea ikibi ika bikinā. Haskakē tsuabūra mibā bana bimi huxiaī hatu tseka keska waiburā, haburi benimakanikiki. ³⁷Haska inū, huni betsā banaima huni betsari hushū tsekamiski, iwanā, nū yuimisrā, txanima hātxaki. ³⁸Haska inū, haniara dayakī Deusū hātxa banaimabu ikūwaibū mā itxawa bestinūbū ē matu yunushanaii. Haska inū, betsabu dayai taeimabū natiāri matūri hawa bika teneama itxawa bestikī mā keyushanaii, hatube benimakinā— nuku waya

³⁹hanushū aibū hatu yuiaiwē taeshū hawē mae anushū Samarianawabu itxapabū ikūwaī Jesus anu ⁴⁰beshū uīkī yuikī:

—Nukuki bayuwe— akabu hanushū Jesusū yusī usha dabei hatu anu baxikua ⁴¹hawē hātxa ana itxapabū ikūwākī taewakī ⁴²aibū yuikī:

—Ha dukū mī hātxa besti nīkatā mia txibābaini kashū nū uīxinaki. Hanua txanima kayabi ibubis nukūmebi hawē hātxari nīkatā Jesusū yurabu dasibi Mekenika Messias Cristorā, natiā nū ikūwaiī— akabu

**Governobe dayanika shanẽ ibu beshmastũ bake
Jesusũ shushawanikiaki, na hătxarã**

⁴³⁻⁴⁴ hanushū: “Deusū hătxa yuishunikarã, hawẽ mae anushū yusiajā hawenabūs kēwā̄sbumaki”, imisshū Jesusū hamebi hatu kēwā̄makatsi ikama usha dabetā hanua ana kai ⁴⁵ Galiléia mae pakea anu hikia Jerusalém anu Páscoa nawai besiaibutiā habū uī kashū Jesusū dami atimaska akai uīxinabuwē taeshū ikī pewa wani haki benimahairakubainaibū

⁴⁶ hanushū Caná mae Galiléia anushū ūpash dami waimanu Jesus ana txitūkaī hikiaya habiatiāri Herodesī ha dayashūmis shanẽ ibu betsā mae Cafarnaum anua hawẽ huni bake isī teneaya ⁴⁷ Jesus Judéia anua Galiléia anu ana txitūkirā hikiai nīkatā hanu kashū uīkī ea akī yuikī:

—Yusinaā, ē huni bake mawakatsis ikitiki. ē hiwe anu ebe kashū ea shushawashūyuwe— aka ⁴⁸ Jesusū yuikī:

—Matunā, hawẽ unāmati dami atimaska ē akai uīyama mā ea daki ikūwā̄bumaki— aka

⁴⁹ hawẽ bakewē nuimanū, iwanā, Jesus daewakī yuikī:

—Shanẽ ibuū, haskamaki. Hanū ē bake mawanū hawaira ea shushawashuū kawe— aka

⁵⁰ hawẽ nuikī Jesusūri yuikī:

—Nenua txitūkaini mī hiwe anu kariwe, mī bakerā, mawama hiweakirā— aka ha hunī Jesusū hătxa ikūwā̄baini hawẽ hiwekiri kai ⁵¹ hanira bai putxinī ushaxini hawẽ hiwekiri kaya unuriari hawẽ tsumabu bei haki nukushū yuikī:

—Mī bakerā, ma ana hiweaki— atuxiabu

⁵² nīkatā hatu yukakī:

—Hatiā haskai shushai taexinamē?— hatu wa

—Uatiā ma bari kapukeaya 1:00 hora da tarde hawẽ yuna maixinaki— akabu

⁵³ habianuri: “Mī bake mawama ana hiweaki”, Jesusū axiā habiaskari nakuxshunaibuwē taea hikituxitā hatu yuia hawenabubetās Jesus ikūwā̄nibukiaki.

⁵⁴ Na haska ana ha katxu huni bake shushawakinā, tsuā haska watiruma Jesusū akinā, Judéia anua txitūkirā Galiléia anu hikituxixishū ana habianushūri haska waniki, hawẽ unāmati dami ha katxu ana akinā.

**Betesda kesha huni isī tenei babuni Jesusū
shushawanikiaki, na hătxarã**

5 ¹Galiléia anushū Jesusū huni bake shushawaima ana betsatiā Jerusalém anushū judeubū hatū beya betsa txibaī besi nawaiibu anu Jesus ana txitūkaini kakī ²⁻⁴ hanushū Jerusalém mae mixkiwē

kenebaunibu hanu hikiti shui hawē kenarā, Txashuwā Kaítirā, ha dapi hanu ūpush uke merā habai anu mixki pukīnibu anu ūpush tsauwa hawē kenarā, Betesdarā, hanu utai huírukūmisbu anu cinco utati anu bekūbu inū, tiribu inū, meyuxkibu inū, isī betsā betsapa tenei maniabu anu mixki pukīnibu ūpush mata nai tsumā xubimaya: “Ea dukū ka ē pukua ē shushatiruki”, iki maniabu anu ⁵huni betsā 38 ano bari ka hawē yura babuni ⁶daka Jesusū betxituxitā bari itxapa ka isī teneai unākī yukakī:

—Mī yura shushai mī ana kuxipakatsis ikai?— aka

⁷—Haa, Shanē Ibuū. Hakia nai tsumapā hene xubimai anu tsuā ea bakebaī pukutimakē ē unāshubira kaya isī teneai betsā ea maemai binukaī habu dukū pukukubaímisbuki— aka

⁸hawē nuikī shushawanū, iwanā, Jesusū yuikī:

—Haskakenā, benitā mī dakati iabaini kariwe— aka ⁹hawaira hawē yura dakuxi kayatā benikawā sábado huírukūtitiā dayatimabiakē habiatīri hawē dakati iabainaiwē taeshū ¹⁰judeu shanē ibubū yukakī:

—Haskakī huírukūtitiā mī dakati iabaīkī Moisés nuku nemani mī txibāma kaneai?— akabu

¹¹—Ea shushawashutū yunukī: “Mī dakati iabaini kariwe”, ea wa ē kai ikaii— hatu wa

¹²—Tsuā mia haska yunushumē?— akaibū ¹³hanu itxabu anu Jesus hawaira naxui ikawē taeshū hatū shushawashu unāma harakiri hawa hatu yuitima nibai kakē ¹⁴txipu Jesus Templo hemaitī anu haki ana nukushū yuikī:

—Uíwē, ikis ē ma mia shushawashuki. Haskakē txakabu xinākī Deusū hātxa ana kaneyamashāwē, mī ana hamapai betsā kaneairā, hawara txakabuhairawē mī ana pikutirukirā— aka

¹⁵ha huni haska wa kashū judeu shanē ibubu hatu yuikī:

—Na ē shushashu mā ea yuikerā, Jesusū ea akakiaki— hatu wa ¹⁶huírukūtitiā Jesusū shushawawē taea haki sinatakī judeu shanē ibubū Jesus danākī yuaibū ¹⁷hatū hātxa nīkatā Jesusū hatu yuikī:

—E Epa Deusū hatu merabewai dayakükāímiski. Eari habiaskariai ē dayariakükainaii— hatu wa

¹⁸nīkatā hune judeu shanē ibubu yuinamei:

—Sábado huírukūtitiā yununi kaneai bestimaki. Txakabu betsā wariai hamebi Deus keskakatsis ikī yuikī: “Deus ē Epaki”, ikī yuirliaikiki— ikaiwē taea haki sinatahairakī Jesus tenākatsis itxakayamaibū

Hawē Epā Jesus hawē kuxipa inānikiri yusinikiaki, na hātxarā

¹⁹Jesusū ana hatu yuikī:

—Txanima ē matu yuiaii. Deusū bakē hawē xinānē besti haska atirumaki. Hakia hamapai xarabu Epa Deusū akai uīkī habiaskari wakī hawē bakēri ariatiruki. Haskakē Epa Deusū xinānē ea hawē bakē ē

ariaii. ²⁰Haska inū, Epa Deusū hawē bake abukī dasibi akī uīmamiski. Haska inū, ana kuxipahairawē dami atimaska betsa betsapa hawē bakewē matu uīmaya uī mā e ikūkaishanaii. ²¹Haska inū, ē Epa Deusū mawabu hiwemamiski. Habiaskari wakī hawē bakēri tsuabura katutā hatu hiwekuīmariatiruki. ²²⁻²³Haskawē taeshū tsuara Epa Deusū unāti waismaki. Hakia hau dasibibu hawē bakē hatu unāti washanū hawē kuxipa ināni hayaki. Haskawē taeshū habias Deus kēwāmisbu keska wakī hawē bakeri hau kēwāshanūbunā. Tsuabūra hawē bake ma yununi kēwābumarā, haskatā hawē Epari kēwā kayabitirumaki.

²⁴Txanima ē matu yuikubainaii. Tsuāra ea nīka pewai hawē hiwea txakabukiri kai beshteketā hatū ea yununiri ikūwaī hiwekuīkanikiki, ikisrā. Bikawē unāti wama mawa kayabi tenemama hiwekuīaību txakabuwē nū kupiama ishanaii. ²⁵⁻²⁶Txanima ana ē matu yuiāi. ē Epa Deusū hawē hiwemati kuxipa hamebi hayatū habias ea ināniki. Haskakē hanu bari hawē heneaitiā mawabū ē hui nīkatā besteī ana hiweshākanikiki. ²⁷Ē matū Hutxi Kayabi Iuwawē taeshū dasibi unāti kuxipa ē Epa Deusū ea yunurianiki, eā ē hatu unāti wakeakeshanunā. ²⁸Na haska hātxa ē matu yuiāi nīkatā e iyamakāwē. Haskashanai matu yuinū nīkakāwē. Mawanibu dasibi ē hui kuxipawē ē hatu kena nīkatā ²⁹mai anua hanira hatu maiwanibu tashnibirāshākanikiki. Pepabu hiwekuīaībū habu txakabumisbu ana bestēbiatā ana hawēri kai bika tenehairai ikibi ishākanikiki— iwanā,

Jesusū ibubis hawē xinānē aki huama inikiaki, na hātxarā

³⁰Jesusū shanē ibubu hatu nīkamakubaīkī yuikī:

—Earā, ibubis e iskaū ē xinānē ē ikamaki. Hakia haska ē Epa Deusū ea yunuai besti nīkatā ē akubainaii. Haska hawē pepa ea katumairā, ē haska xinaīwē ē akama hakia haska ē Epā ea yununitū abuai haska yunuaya unāti wakī ē ashūkubainaii, kaneamarā. ³¹Emebi ē keāyanā, ē hātxa txani ikeanaii. ³²Hakia tsuabūra ekiri unāti watā ea kēwānā, hawē hātxarā, pepaki, haska unaīnā. ³³Naximanika João Messiaskiri mā yukatanima txanima hakiri matu yuimaki. ³⁴Hau tsuabūra mā ea kēwāshanūbū, iwanā, ē haskakiri xināmaki. Hakia hanu kupiaitiā Deusū hau matu kupiyamashanū na kaka pepa ē matu yuiāi nīkatā mā benuama ishanaii. ³⁵Haska inū, João bī ewapa dekua hi ikī txashawa keskashū matu yusīaī nīkai ushe eskarabes hawē yusīa abui mā benimakükainimaki. ³⁶Hamē Epa Deusū ea yununirā, hawē kuxipawē dami atimaska wakī ē matu uīmaiwē taeshū mā ea unāti wakī tapītitrubuki, Deusū ea yununirā. Haskakē ekiri hawē unāmatī hātxa Joāonē matu yusīmaki. Hakia eānā, atimaska betsa betsapa wakī haska Joāonē aisma akī ē binuaī. ³⁷Ha inū, Deus mā uīyama inū hawē hui mā nīkaismabiakē habiatūri ea yununitū ea unākī hawē hātxa hatu

kenemani anushū ekiri hatu yuini mā uïkubaïmiski. ³⁸Hakia matu anu Epa Deusū ea yununi mā ea uïkī ikūwāmawē taea habiaskari wakī hawē hātxa uïkī xinaī ha txibaī mā hawē hiweabumariki. ³⁹Haskakē matunā, ha txibaī hiwei ikibi iti hātxa kenenibu betxinū, iwanā, Deusū hātxa yuishunikabū kenenibu anua mā benakubaïmiski. Hakia habias kenewē ekiri yuininibū uïbiakinā, ⁴⁰haskawē taea matū ea ikūwātā hiwekuikatsi ikama mā ea danaiī.

⁴¹Hawara pepa ekiri yuiaibu besti ē nïkkakatsi ikamaki, yurabū hātxawenā. ⁴²Hamē eānā, ē matu unaiī, Deus nuimis keska hayama mā ikūkainairā. ⁴³Epa Deusū kuxipaya ē hubianikē xinā betsataī mā ea nïkkamaki. Hakia huni betsaa hamebi kékī yuiai nïkkakī mā txibāmiski. ⁴⁴Haska inū, matūmebi ibubis mā yurabu kēwāma bestikatsis imiski, ha besti Deus hatu kēwāmamarā. Haskawē taeshū mā ea ikūwātirubumaki. ⁴⁵Haska inū, Deus bebū nishū ē matu ha ashanai xināyamakāwē. Hakia matū yusinā pehaira Moisés mā ikūwaī hatūri matu ha ashanai xinaī hakimayamashākāwē. ⁴⁶Ha inū, Moisés ekiri keneniwē taeshū Moisés hātxa ikūwākī mā ea ikūwāriakeanaii. ⁴⁷Hakia haska hatū kenenī ikūwākī mā txibāmarā, ē hātxari mā ikūwātirubumariki— hatu waniki.

5.000 hunibu Jesusū pimanikiaki, na hātxarā (Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 ¹⁻⁴Hanua haskakaikī Páscoatiā judeubu besikī pishanaibu ma kemaya Galiléia Iänēwā, hawē kena betsaa Tiberíades Iänēwā anu Jesus nū hawē tsumabube pukeshū hatu shushawakī Jesusū hawē unāmati dami atimaska betsaa betsapa wai uïxishū ana uïkatsis iki maī bukī mirimabū nuku txibaibū mati mapebaī tsauwa nukube hātxabaikī ⁵⁻⁶yurabu itxapabū txibābiranabu uïkī hawara akatsi unābiakī Filipe unāti wakī Jesusū yukakī:

—Nabū hau pinübū, hania nū hatu misi bishütirumē?— aka

⁷xināma Filipē yuikī:

—Bestibu tibitū hau misi eskarabe pinübū 200 dia nukū daya peirā, damaki— aka

⁸haskai nïkatā hawē tsuma betsaa André, Simão Pedrō betsā, yuikī:

⁹—Cinco misi inū dois bakaixta huni bakē nuku inātirukiaki. Hakia hatibū na misi eskarabes pikī hawa yani watirubumaki— aka

¹⁰Jesusū hatu yuikī:

—Ha basiki hau tsuabaunübū hatu yunukāwē— nuku wa nū hatu yunua basi mamaki tsau 5.000 hunibu tsauwabū ¹¹ha huni bake anua Jesusū misi bitā Deus kēwātā misi tükepakekī nuku inā ha tsauwabu nū hatu inābaunaya habiaskari wakī ha baka bitā tekepakekī nuku ināriaya nū hatu inā hati pikatsis ikī bitā ¹²pikī hanushū yani wai pepeaibū Jesusū hawē tsumabu nuku yunukī:

—Ha piti teshe waibu hau txakawayamanūbū itxawabaükāwē— nuku wa ¹³itxawakī ha cinco misi pikī teshewabu 12 kuki nū mata wakē ¹⁴hawē unāmati dami Jesusū hatu ashūshuwē taea uī yuinamei:

—Txanima Deusū hātxa yuishunika kayabiki, haska Moisés yuinirā, ha hunirā, habiaki— ikubaükī ¹⁵barikis shanē ibu warinū, iwanā, atxishū iyupanābu unātā hatu pashkabaini ana hawēri mati keyatapa mapebaini ha mesti hari pashashū xināyui kaya

Jesus iānēwā bemaki bepaikainikiaki, na hātxarā

(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶ ma bari hikiaya nū hawē tsumabu iānēwā kesha anu butukī Jesus nū shunübırana huriamakē ¹⁷shashū inatā Cafarnaum anu nū kai besusi pukēnū ika nū kai taeaya mexuhairakē Jesus txītūriama ¹⁸niwēwā bekī iā buspu tsaubirābirākī hatu teawa ¹⁹haimāwē tuēxini ma txaiskabui cinco kasmai seis quilômetro nunushū Jesus iā bepaikiranai uī nū datehairaya

²⁰nuku yuikī:

—E eaki. Ewē dateyamakāwē— nuku wa ²¹nīkatā benimakī yuikī:

—Nukube shashū inayuwe— nū wa shashū Jesus inaya niwēwānē shashu tsuma maiāyā hawaira kaī nū keti iniki.

Yurabū Jesus benanibukiaki, na hātxarā

²²Ushaxini penaya ha yurabu iā kesha betsauriabū xinaī:

—Habia besti shashuwē hawē tsumabū Jesus iyuama buxiābuki, shashu betsa hayamabiakenā— ikaibū ²³⁻²⁴ha haskaibū mae ewapa betsa Tiberíades anua shashu betsawē bei hanushū Jesusū Deus kēwātā hatu pimaxina anu keti itā Jesus inū hawē tsumabu hatu benakubirani hawa hatu betxiama ana hawēri butubirani hatū shashuki inatā: “Cafarnaum anu kaxiāmēkaī. Hari benanū bukāwē”, itā hauri bui

Jesusrā, hiwekuīmati misi keskakiaki, na hātxarā

²⁵iānēwā pukebaini kesha betsauria hanu itxati hiwe anu hatube itxanua Jesus betxituxitā habū yukakī:

—Yusīnaā, hatiā mī nekeri pukexinamē? Ukeria nū mia benabiranairā— akabu

²⁶Jesusū hatu yuikī:

—Mā unāti wakī kayatapīnū dami haskabiama wakī ē matu ashuaī uīxina ha tapīkī mā xināmawē taea hakia misi pikī yani waxīshū haskas pinū ishū mā ea benai bei ikanai. ²⁷Haskai piti txapumiswē besti kemui mā mapua ikanai? Hakia ē Epa Deusū ea kuxipa waniwē taeshū hawē kuxipa ē matu ināshanai ha bestiwē kemui mapukāwē, hawē hiwekuī ikibi itirā. Haskawē taeshū habia hawē unāmati wakī Epa Deusū ea matū Hutxi Kayabi Iuwa ea waniki, yunukinā— hatu wa

²⁸habū nīka pewama Jesus yukakī:

—Deusū yunua ashūkī txibākinā, nū haska wakī benimawakī taewatirumē?— akabu

²⁹Jesusū ana hatu yuikī:

—Deus benimawakinā, hatū ea yununi besti ikūwākāwē, ē eakirā— hatu wa

³⁰⁻³¹betsabū nīkama ana yukakī:

—Mī Deus anuarā, nuku ikūwāmaksirā, hawa hawē unāmati mī nuku ashūkī kayati wamatirumē, nū mia hawē taeshū ikūwanūbunā? Nukū yusinā Moiséskiri mia yuinū nīkawe. Hanu tsua hiweabumanu nukū shenipabu hatu iyuyama hari hiweabū Deus anua maná duru butea pikubaunibuki. Haska wanibu kenekī: “Pimakī nai anua Moisés misi hatu pimakubaūpauniki”, inikē damiwakī Moisés mī binua ikai?— akabu

³²—Txanima nai anua misi butunirā, ha Moiséskiri mā yuiairā, hatū hatu pimama iniki. Hakia ē Epa Deusū hatu pimakubaūpauniki. Hakia ikis nai anua habiaskari wakī misi kayabi ē Epa Deusū matu inākatsis iriaikiki. ³³Ha misi Deusū yurabu dasibi inākatsi ikairā, ha nai anua butunitū hatu dasibi hiwekuīmatiruki— hatu wa

³⁴hawē hātxa nīkabuma ana yukakī:

—Shanē ibuū, haskakenā na misirā, hawētxaīs nuku pimapakeshāwē— akabu

³⁵Jesusū ana hatu yuikī:

—Hiwekuīmati misirā, habia ē eaki. Tsuabūra ea nīkakī xinā betsa watā eki txiti ikaibu ē hatū yushí kuxipa wa ana buniamas keska ishākanikiki. Ha inū, tsuabūra ea ikūwākī ē hātxa nīkakubainaibu ē hatu xinā txākāwā ana ūpush manui tetsusinama keska ishākanikiki. ³⁶Haska ē matu yuiai keska ē akai uībiaxishū mā ea ikūwābumaki. ³⁷⁻³⁸Hakia ea yununitū xinānē aki ē huniki, emebi ē xinānē aki huamarā. Haskakē tsuabura katushū Epa Deusū ea anu hatu peshukī ekiri yunua ikūwākī ea haibuwakubaishākanikiki. Ha inū, ea ikūwaību ē hatu danātaskama ishanaii. ³⁹Ea yununitū xināwē akinā, tsuabura ea anu yununi hawē heneai shabatiā hatu benuama hatu bestēwākī ē hatu tashnimashanaii. ⁴⁰Dasibibū Deusū bake xinākubaikī ikūwaī hiwekuīma hayabuwē taeshū hawē heneai shabatiā ē hatu bestēwāshanaii, haska ē Epā xinaī yubakani keska meneshūkinā— hatu wakī

⁴¹“Deus anua misi butunirā, ē eaki”, iki daketapai itsakī hatu yuiaiwē taea judeu shanē ibubu hune Jesuski ha ikī yuaī ⁴²yuinamei:

—Na hunirā, Josē bakeki, Jesusrā. Hawē ibu dabera, nukū uībuki. Haskai: “Deus anua ē butuniki”, iki daketapaimēkaī? —iake iakeaibū

⁴³hatū xinā unātā Jesusū hatu yuikī:

—Matunā, hari hātxakī ana ea yuāyamakāwē. ⁴⁴⁻⁴⁵Epa Deusū ea yununitū hatu kenamarā, ea haibuwatirubumaki. Hakia hatu kena

ea ikūwaību hawē heneai shabatiā ē hatu bestēwāshanaii. Deusū hātxa Isaíasi kenen matu yuinū nīkakāwē: ‘Deusū dasibi hatu yusikī meshtāmashanikiki’, aniki. Haskawē taeshū tsuāra Deusū hātxa nīkakī tapikubaīmissunā, ea haibuwakanikiki. ⁴⁶Epa Deus tsuā mā uīsmaki. Hakia Deus anua besti tashninitū Epa Deus uīniki.

⁴⁷⁻⁴⁸Hiwekuīmati misirā, habia ē eaki. Txanima tsuabūra ea ikūwaī hiwekuīkanikiki, ikibi ikirā. ⁴⁹Ha inū, hanu tsua hiweabumanushū Deus anua misi matū shenipabū pibikubaini atimas bika tenei mawanibuki.

⁵⁰Hakia misi nai anua butunikiri ē hātxaii. Na misi pikubaini ana mawatirubumaki. ⁵¹Nai anua butuni misi hiwearā, habia ē eaki. Tsuabūra na misi hiwea pikubaini hiwepakeshākanikiki, ikibi ikirā. Na misi ē hatu ināshanairā, ē yura kayabiki. Haskawē taea na mai anu yurabu shukuabu tibi hawē hiwetirubuwē taeshū ē yura kayabi ē hatu ināshanaii— akī hunea hātxawē hatu yuiaya

⁵²nīkama e itā judeu shanē ibubu hātxa tibiwē yuinamei ha ikaibū:
—Haskakī nū pinū hawē nami nuku inātirumē? Huni kuīnē namirā, nū pitaskatirumaki— ikaibū

⁵³habū xinā unākī Jesusū ana hatu yuikī:
—Txanima matu yuinū nīkairakāwē. Matū Hutxi Kayabi Iuwatū nami piama inū ē himi akamarā, mā hiwekuīa hayatirumaki. ⁵⁴Hakia tsuabūra ē nami pikī ē himi aki hiwekuīshākanikiki, ikibi ikirā. Ha inū, hawē henea shabatiā ē hatu bestēwākī tashnimashanaii. ⁵⁵Haska inū, ē namirā, piti kayabiki. Ha inū, ē himirā, nushuti kayabiki. ⁵⁶Tsuabūra ē nami pi inū ē himi akirā, ebe hiweaibū eari hatube dasitā ē hiwekūkaishanaii.
⁵⁷Haska inū, Epa Deus hiwei ikibi ikatū ea yununiwē taea hawē kuxipawē ē hiwekūkainaii. Habiaskariai tsuabūra ea pi ē kuxipawē hiwekubaīshākanikiki. ⁵⁸Nai anua misi butunikiri ē hātxaii. Matū shenipabu hiwekī ha misi pikubauni mawanibu keskamaki, na misi ē matu yuiairā. Na misi pikubaini hiwekubaīshākanikiki, ikibi ikirā— hatu wakī
⁵⁹Cafarnaum anu hanu itxati hiwe anushū Jesusū haska hatu yusīyā

Jesus hamebi hiwea ikibi ini hayakiri hatu yusīniaki, na hātxarā

⁶⁰hawē hātxa nīkatā Jesuski txiti ikabu itxapabu yuinamei:
—Na haska yuiairā, bikaki. Tsuā haska txibākī ashütirumaki— ikaibū
⁶¹habu hakiri yuaību unākī Jesusū hatu yukakī:
—Ē hātxā matu dakewakī danāmaimēkaī? ⁶²Hanua ē huni anu hawēri ē matū Hutxi Kayabi Iuwa ē ana kai uīkī mā xinā betsa washanaii.
⁶³Shabakabi matu yusīnū nīkakāwē. Ē yushinī hatu hiwemashanikiki. Hamē yurabū hātxawenā, hawa hatu hiwemakī kuxipa watirumahairaki. Ē hātxa ē matu yuiairā, ē yushī keskaki. Mā ikūwāyā ē hātxā matu hiwekuīmaikiki— iwanā, ⁶⁴⁻⁶⁵yusikī taewabirāshuwē hawē hātxa ikūwābuma inū tsuāra atximashanai unaīwē taeshū Jesusū ana yuikī:

—Hamē matunā, betsa betsapabū mā ea ikūwābumaki. Haskakē: “Epa Deusū matu kenama mā ea ikūwātirubumaki”, akī ē matu yuishuki— ikaya

“⁶⁶haskawē taeshū Jesuski txiti imisbu itxapabu niti iki baxikutā Jesusbe ana buama ikaibū ⁶⁷hakia nū hawē 12 tsumabu nū pashkabainabumakē Jesusū nuku yuikī:

—Matūri mā ea henekatsi ikimēkaī?— nuku wa ⁶⁸⁻⁶⁹Simão Pedrō yuikī:

—Shanē Ibuū, mia henebaī tsua mia keska nū txibātirumaki. Hiwekuīmati hătxa mī nuku yusīmiski. Deusū bake meribi peparā, habia mī mia nū unaīī— aka

⁷⁰Jesusū nuku yuikī:

—Eānā, ē matu katubiayama bestitxai yushī txakabu mā hayaki— nuku wa ⁷¹nū hawē 12 tsumabu betsā Jesus hatu atximashanaiwē taea Simão Iscariotē bake Judaskiri xinākī haska nukukiri hătxaniki.

Hawē betsabū Jesus ikūwāriama inibukiaki, na hătxarā

7 ¹Hanushū judeu shanē ibubū Jesus detekatsi ikī benaibuwē taea Judéia anu ana kakatsi ikama Galiléia anu besti mae tibi anu kakūkāukī hatu uīkī yusīkubaunaya ²ha ushetiā ni pei meshtetā peātā judeubū shenipabu ushakubaúpaunibu hawē xinātī beya nawai pi besishanaibu ma kemaya ³⁻⁵hawē betsabū ikūwākī kayatiwariabumabia Jesus yunukī:

—Nenu hanus kesu kesu isama Judéia anu besiaibu anu kashū uītāwē, kashū harishū mī damiwai miki txiti ikabu itxashū uī Habaa! iki Yuu! hau ishanūbunā. Tsuara shabakabi shanē ibukatsi ikinā, hawē pepa hune akī hamapai aisbumaki. Haskakē mī akairā, pepakiaki. Jerusalém anuabu harishūri dasibi haska mī damiwamis shabakabi hatu uīmaritāwē, mianā— akabu ⁶⁻⁷Jesusū hatu yuikī:

—Haska ē ishanairā, kemariamaki. Maturā, tsuā matu hawa danābuma hamapaiabutiā mā katiruki. Hakia eānā, hatū txakabukiri shabakabi ē hatu yuiaiwē taeshū eki sinatakī ea danākanikiki. Haskawē taea ē daya ē meneriamawē taea ē kayutirumaki. ⁸⁻⁹Haskakē ē hatu uīmashanai kemariamakē matube ē kamaki. Matū mesti uītākāwē— hatu wa buaibū Galiléia anu Jesus baxikui niti ikē

Judeubu hanu besimisbutiā Jesusū hatu yusīnikiaki, na hătxarā

¹⁰nawai besiaibu anu hawē betsabu buxiābū Jesusū tsua banabimama hari hatu itxū kai Jerusalém merā hune hikikē ¹¹nawai taeaibū Jesus benakī judeu shanē ibubū hatu yukakubauni:

—Hania mā uīaī, ha huni Jesusrā?— ikaibū ¹²yurā kaiā Jesuskiri hătxai yuinamei betsa betsapabū hakiri yuikī:

—Harā, huni txakabuma pepaki— akaibū betsabūri yuikī:

—Haskamaki. Huni pemaki. Nukunabu parāmiskiaki— ariaibū

¹³haskabiaki tsua nīkamama habu judeu shanē ibubuki datei Jesuskiri hune hātxanameakeakeaibū

¹⁴usha dabe inū besti kaya napūriama nawaibu hatishūbukūs namakis Templo hemaītī anu Jesus ka tsaushū itxabu hatu yusikī taewaya ¹⁵shanē ibubū uī e itā haki sinatai yuinamei:

—Haskatā haska yusīa unāhairai ikimēkaī, nukubetā kene tapīsmabiarā?— ikaibū

¹⁶haska hātxaibu unākī Jesusū hatu yuikī:

—Na ē yusīaī mā nīkairā, enamaki. Ea hatū yununitū xināwē ē matu yusī ikaii. ¹⁷Tsuabūra Deusū xinā akatsi ikinā ē akai unātā haska txanimamēkaī ikī na ē yusīaī: “Deus anua huimēkaī, ē ibubis ē xinānē ikimēkaī”, mā unātirubuki. ¹⁸Hamē huni betsa ibubis hatu kēwāmakatsi ikirā, yusīnā pepai hawēruamisbuki. Hakia hatū ea yununi ē matu kēwāmakatsis ikaiwē taea txakabuuma pepa besti yui ē txani txakamaki. Haskawē taeshū tsuā ha yusīakiri ekiri metutirubumaki. ¹⁹Txanima Deusū hātxa Moisés matu yusībiani mestēwātā matū huītinī Deusū hātxa tsuā mā txibaīsbumaki. Haskawē taeshū haska xināma mā ea detekatsis ikanai— hatu waya

²⁰ha dapi mapushū betsā yuikī:

—Mī yushī txakabu hayaki. Mī haska xinaīnā, tsuā mia tenākatsis ikimēkaī?— aka

²¹nīkabiai habe hātxama shanē ibubu Jesusū ana yuikī:

—Sábado huīrukūtitiā huni bestitxai shushawakī ē merabewaima matuki txanimabu haska xinaī mā eki sinataibu ē unaiī. ²²Hakia Moisés nuku yusikī yuikī: “Hawē Deus unāmati wakī matū huni bake oito shaba kaya hawē hina kubitxi bikubaīshākāwē”, akī nuku yununiki. Hanūkaī ha hina kubitxi bikī Moisés taewama nukū shenipabu Abraāonē dukū bikī taewani Moisés xinākī habiaskari nuku yununiki. Haskakē huīrukūtitiābiakē kaneama hina kubitxi mā biriamisbuki. ²³Hanua Moisés hātxa mā kanekatsi ikamawē taea huīrukūtitiābiakē mattū huni bake kaixina hina kubitxi bi maturi mā dayakubaīmisbuki. Habiaskari keska wakī huīrukūtitiāri huni betsa hawē yura hirabi ē shushawaimawē taeshū haska xinaī eki sinatakī mā txakabu ekiri tanaki. ²⁴Haskakē hawara bemakia uītā xinaī hawaira hātxayamakubaīkāwē. Hakia hawara mā unāti wakatsi ikanirā, hawa kaneama uī pehairawatā pe xinākī unāti watā ikubaīkāwē— hatu waya

Hania Jesus huni tsuā unāma inibukiaki, na hātxarā

²⁵hanushū Jesusū yusīaī Jerusalém anu hiwemisbū nīkatā yuinamei:

—Ha hunirā, detekatsis ikī benakubaunaiburā, habiamē? ²⁶Ú unu naxui ika yusī hātxairā, hawa tsuā nemama uīnāmāri! Nukū shanē

ibubunā, “Messias Cristoki”, iwanā, xinākanimēkaī? ²⁷Hakia Messias Cristo hushanairā, harakiriara hushanai tsuā nū unāmaki. Haskakē hanua Jesus huni nukū nū unaīwē taea Messias Cristo itirumaki— ikaibū

²⁸Templo hemaitī anushū yusikī haska habu hātxaikiri xinaī hātxaibu nīkatā hātxa kuxipawē Jesusū hatu xināmakī:

—Matunā, ea unākī hanua ē yumeriani mā unāriaii. Emebi ē xinānē ibubis ē huamaki. Hakia parananaīsmatū ea yununirā, matunā, mā ha unāmaki. ²⁹Hakia eā ibubis hatū ea yununi anua ē tashnikiraniwē taeshū ē ha unaiī— hatu wa

³⁰hanua haskaiwē taeshū atxinū ishū xinābiaibū hanu mawashanai kemariamawē taeshū tsuā meabuma iniki. ³¹Hanua hakiri haskabiaibu itxapabū ikūwaī yuinamei:

—Messias Cristo hushū dami itxapa nuku washūshanaikiri nuku yusimisbu na hunī haska nuku yusimisbu keska waikiki. Txipu Messias Cristo hushū na hunī akai binutirumamēkaī? Nū xinānā, atirumaki— iki

Jesus hanu kashanai tsuā unāma hatu yuiniaki, na hātxarā

³²Jesuskiri yuiaibu fariseubū nīkabaī Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibubu anu bushū habube yubakatā hau Jesus atxitanūbū habū Templo mekemisbu betsabu hatu yunuabū ³³hanushū mapuabu Jesusū ana hatu yuikī:

—Haskaira ea wayamakāwē, usha eskarabes besti matube ē iyuairā. Hanua hatū ea yununi anu ē ana txītūshanairā. ³⁴Haskakē matunā, hanira ē kai anu mā unāmabia ea benakī ea betxiama mā ishanaii, mā hari katirumawē taearā— hatu waya

³⁵haskai nīkai judeu shanē ibubu yuinamei yuka iki:

—Hani ka nū betxiama itiru txani ikimēkaī, harā? Nukunabu nawabube txai hiwebaunabu anu kashanū ika xinaī ikimēkaitsa? Gregonawabū Deus unābumanu yusitanū ika ikimēkaī? ³⁶Na haska yuiairā, haskara xinaī ikimēkaī: “Hanira ē kai anu mā unāmabia ea benakī ea betxiama mā ishanaii, mā hari katirumawē taearā”, ikai nū nīkairā— ikī xinānibukiaki.

Ikūwaību hawē hiwekuīmati ūpush hayakiri Jesusū hatu yusiniaki, na hātxarā

³⁷Nawai keyui hawē henei ma shaba dabe inū besti kaya nawai besi bexiā ma kakatsi keyui dasibi itxahairabū Jesus benikawā hātxa kuxipawē hatu yuikī:

—Ūpush manuhairai mā tetsusinairā, eanu beshū aki bekāwē, ea ikūwākinā. ³⁸Habiaskari Deusū hātxa keneni keska wakī tsuāra ea ikūwaī hawē huīti meranua hiwekuīmati hene habai netsuama ishanikiki, hatu kuxipa wairā— hatu waniki.

³⁹Haska nuku yuikinā, Deusū Yushī Pepakiri nuku yuiniki. Hanushū Jesus ikūwaību hawē kuxipa Deusū inanū ikaya Jesus mawa besteā hawē Epanu kariamakē Deusū Yushī Pepa nuku ināyuama iniki.

⁴⁰Hanushū hatiritū Jesusū hātxa nīka pewatā yuikī:

—Txanima na hunirā, Deusū hātxa yuishunikakiri Moisés nuku yuinirā, haki— ikaibū

⁴¹betsabūri yuikī:

—Messias Cristorā, haki— akaya betsabūri yuikī:

—Hamaki. Galiléia anua Deusū Messias Cristo tashniamma ishanai nuku yus̄imisbuki. ⁴²Hanua tashnikirashanairā, “Davī mae Belém anua Davī babarā, Cristo Messias ishanikiki”, akī nuku keneshuniki. Haskakenā, Jesusrā, Deusū Messiasmaki— akaibū ⁴³Jesusū hatū hātxa nīkatā hawē taea Jesuskiri xinā betsa betsapawaibuwē taeshū ⁴⁴hatiritū atxibaī bitxi bupanābū tsuā hawa meabumakē

Judeu shanē ibubū Jesus ikūwāma danānibukiaki, na hātxarā

⁴⁵hanu fariseubu inū Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibubu itxashū Templo mekenikabu Jesus anu hatu yunua bua ibai habū Jesus iweama mais beaibū shanē ibubu betsā hatu yukakī:

—Haskakī Jesus atxi biai kashū mā iweama ishumē?— hatu wa

⁴⁶mekenika betsā yuikī:

—Haska ha huni hātxai peaya huni betsari hātxakī nematirumaki, txakabu hatu yuiamawē taeshunā— hatu wa

⁴⁷hanushū fariseubū hatu yuikī:

⁴⁸—Habi mā unaīsmababenibī, maturi paraīkikirā! Nuku nū shanē ibubu inū nū fariseubunā, nū hawa ikūwāmaki. ⁴⁹Hakia Moisés hātxa unābumawē taea ha yuraburā, ibubis yupukunaī ikanikiki— hatu waya

⁵⁰hanua fariseu betsa Nicodemos Jesus anu ka habe hātxatanimatū hatu yuikī:

⁵¹—Hawē hātxa nīkariama hawara dayai nū uīriamabia Moisés hātxawē taeshū: “Huni txakabuki”, akī nū kupitirumaki— hatu wa

⁵²Nicodemoski sinatakī yuikī:

—Galiléia anua unaīsmababu keska xināyamawe. Deusū hātxa kenenibu una anua uītā Galiléia anua Deusū hātxa yuishunika tashniamma ishanai mī unāshanaii— itā ⁵³henebaini hatū hiwe anu inū buake buakenibukiaki.

**Hawē taeshū unāti wanū, iwanā, aību txutanamei
atxitā Jesus anu iyunibukiaki, na hātxarā**

8 ¹⁻²Oliveiras Mati anu ka hari ushaxini penaya Templo hemaitī anu Jesus ana ka tsaukē haki itxabirābiranaibu yurabu hatu yusikī taewatanaya ³aību betsa beneyabia huni hawē benemabe txutanamei

txitetā atxishū Deusū hātxa kenenibu yusīnanāmisbu inū fariseubū iweshū mapubaunabu namakis aību naxui akī Jesusū besuuri nitxitā ⁴Jesus yuikī:

—Yuśīnaā, na aībunā, txakabukī huni betsa txutamaya atxiabu mianu nū iweshuki. ⁵Aību haskashukenā: “Mixki turewē tsaka tsaka akī hau tenānūbūwē”, akī Moisés nukū shenipabu yununiki. Haska wanikenā, mianā, haskara hakiri mī yunuai?— iwanā, ⁶ha akatsi unāti wakī yukabu hakia hatū beparameti hātxa unaī hātxama tinishū Jesusū metutiwē mai kenekī taewaya ⁷haki sinatakī ana habias yukanawābu bewenikitā hatu yuikī:

—Tsuara Deuskiri txakabu mā hayamatū ha dukütū mixki turewē tsakakī taewarikāwē— hatu watā

⁸ana tinishū ana mekenē mai keneaya ⁹Jesusū hātxa nīkatā habū iwea bestibu bui anibubu bui taei txipu hatiri bukī itxabu namakis aību nitxiābu besti henebainabu ¹⁰ana beweninatā Jesusū aību yuakī:

—Aībuū, habū mia tenānū, iwanā, iweaburā, hania? Tsuā mia tsakama ishumē, kupikinā?— aka

¹¹—Shanē ibuū, tsuā ea haska wamabi!— aka

—Peki. Hau mia kupinūbū, iwanā, eāri ē yunuamaki. Hakia ana txītūkaina txakabukūkainama ishū inū kariwe— aka aību kaya

Jesus dasibitū bī txashahaira keskakiri hatu yusīniaki, na hātxarā

¹²Templo hemaitī anushū Jesusū yurabu uīkī mapuabu hatu yuikī:

—Earā, mai hirabi ē bī txashahaira keskaki, hatu tapīmanikarā. Tsuabūra ea nīkatā txibaīburā, ha bīki nukui hiwea bena hayakanikiki. Haskawē taea hawa mexu merā ana biūma niama keska ishākanikiki— hatu waya

¹³hanua fariseubū haskai nīkai haki sinatakī yuikī:

—Mimebi keī mī pepairā, hawa kuxipa mī hayamaki— akaibu

¹⁴—Emebi ē dayuikibiakī hanua ē huni inū hanu ē kashanai ē unaīwē taea ē dayuikiairā, harā, kuxipaki. Hakia hanua ē huni inū hanu ē kashanai mā unābumawē taeshū mā kaneaii. ¹⁵Yurabū xināmiswē mā ea unāti waii. Hakia eānā, haskawē ē matu unāti wamaki. ¹⁶Hakia haska ē Epā ea yununibetā xinākī txanima ē mesti ē akamaki, hawa kaneama eā unāti wakinā. ¹⁷Hanushū Deusū Moisés yuia matu keneshunirā, ha uīkī hawara hakiri huni dabe habias hātxa txaniaibu hawē hātxa mā ikūwātiruki, ikūkenā. ¹⁸Haskakē emebi ekiri ē pe yuiaii. Ē haskaya ē Epa hatū ea yununiri habiaskari ekiri pe yuikiki. Ha nuku dabetā habiaskas txanikī nū yuitiruki, hau mā nuku ikūwanūbunā— hatu wa

¹⁹—Mī Epa mikiri txanai nū nīkanū, hani mī Eparā?— akabu

Jesusū hatu kemakī:

—Matunā, mā ea unāmaki. Ē Epa mā unāmariki. Ea unākī ē Epari mā unākeanaii— akī ²⁰Templo hemaitī anushū na haska yusīkinā, bau

haki nuitapaibu inākuikī pei mistumisbu dapishū Jesusū yusīayā hanu mawashanai kemariamawē taeshū tsuā mekī atxiyuama inibuki.

**Hanira ē kai anurā, mā katirumaki, akī Jesusū
hatu unātimaska wanikiaki, na hātxarā**

²¹Habianushūri Jesusū mapuabu hatu ana yuikī:

—Ea ē hanira kakenā, ea benai matū txakabuwē taea mā mawashanaii. Hanu ē kashanai anu mā katirumaki— hatu wa

²²nīkai judeu shanē ibubu yuinamei:

—Ha haska yuiairā, hamebi tenāmepai ikimēkai: “Ha ē hanu kashanai anu mā katirumaki”, ikairā— ikaibū

²³Jesusū ana hatu yuikī:

—Maturā, mā nenuabu bestiki. Hakia earā, ē manaūriaki. Haskawē taea mai anua besti mā baki. Hakia earā, na mai anua ē bamaki.

²⁴Haskakē matu yuikī: “Matū txakabu hakimama mā mawashanaii”, akī ē matu yuishuki. Nīkakāwē. Txanima ē hiwei ikibi ini mā ea ikūwākatsi ikama matū txakabuwē besti mā mawashanaii— hatu wa

²⁵e itā betsabū yukakī:

—Miarā, mī tsua iki ikai? —akeakeabu

—Haskai hamēraka ē matu hātxa txakawai ikai? Habia ē matu yuikī taewashuki. ²⁶Ē matukiri itxapa unāti wakī ē yuitirubia hatū ea yununitū txanima hātxa ea yuia nīkatā habiaskari yurabu ē yuikubainaii— hatu wa ²⁷hawē Epa Deuskiri Jesusū yuiai hawē hātxa nīkabaihawa tapiābumakē ²⁸haskawē taeshū Jesusū ana hatu yuikī:

—Matunā, matū Hutxi Kayabi Iuwa ea binikī benimashū hanu mā ea unāshanaii. Natianā, haska ē xinaīwē ē akamaki. Hakia haska ē Epā ea yusīni besti ē yuimiski. ²⁹Ha inū, ea yununi eskatiā ebekē hamapai betsabetsapa wakī abumakī ē benimawamiswē taeshū ē Epā ea besti henebainamaki— ³⁰hatu wai shanē ibu itxapabū ikūwākī taewaibū

Deusū bakebu inū diabo Satanásā tsumabukiri yusīnikiaki, na hātxarā

³¹⁻³²hanushū ha shanē ibubū ikūwākī taewaibu Jesusū hatu unāti wanū ishū hatu yuikī:

—Tsuanabūra ē hātxa nīkatā txanima uke merā mestēwātā mā txītuāmarā, mā ē tsuma kayabi itirubuki. Haskawē taeshū txanima hātxa unākī mā tapiāyā txakabū matu ana tsuma wama ishanikiki— hatu wa

³³habū kemakī yuikī:

—Nukū, nū Abraãoenē enabuki. Nukū yura tsuma wabiashū nukū xinā tsuā nuku biātirumaki. Haskakē haskakī: “Matu ana tsuā tsuma wama ishanikiki”, ikī mī nuku yuiai?— akabu

³⁴⁻³⁶Jesusū ana hatu yuikī:

—Txanima ē matu yuiaii. Deusū hātxa kanekī dasibibū txakabu xinaību hatū txakabū hatu yabumiski, hawē dayaru keska wakinā. Haska inū, huni betsā huni betsā bikī hawē dayaru waimakenā, ana hawenabube hiwetiruma xinākī nitxīmisbuki. Hakia huni betsā bakerā, hawē bake kayabi hani nitxiāma habe ikūkaīmiski. Haskakē eānā, haska keska wakī Deusū huni bake kayabitū matū hawara txakabu mā devea keska hakimawakī ē matu mekeaya txakabū matu ana yabutirumaki.

³⁷⁻³⁸ Hakia ē hātxa nīkama mā Abraāonē enabubia eki sinatakī mā hatiritū ea detekatsis ikaii. Ea hātxairā, ē Epā hawara akai uītā ē matu yuimiski. Hakia matunā, matū ibuā akai uīkī nīkatā mā mawamiski—hatu wa

³⁹—Hamaki. Deusū katuni Abraāonē enaburā, nū nukuki—ikaibū Jesusū ana hatu yuikī:

—Matu txanima mā Abraāonē enaburā, haska Abraāonē ani mā ariakeanaii. ⁴⁰Hakia Deus anua nīkatā txanima hātxa ē matu yuibia danākī mā ea detepai ikaii. Deusū hātxa txanima Abraāonē nīkatā mā ikai keska ikama iniki, danainā. ⁴¹Haskakē matunā, matū ibuā amis keska xinaī mā ikaii—hatu wa haki sinatakī yuikī:

—Nukurā, nū husi bakemaki. Nukū ibu kayabi bestitxairā, nū hayaki, Deusrā—akabu

⁴²—Deus anua ē huniwē taeshū Deus matū ibu kayabikenā, haska xinākī mā ea aburiakeanaii. Earā, ē xinānē aki ē huamaki. Hakia hawē xinānē Deusū ea yununi aki matube hiwei ē huniki. ⁴³Haskakī mā ea nīkakī pewakatsi ikabumamē? Matu yuinū nīkakāwē. ē hātxarā, pata keskatū ē hātxa mā tapī pewabumaki. ⁴⁴Mā haskawē taearā, matū iburā, diabo Satanásksi. Haska xinaī keska ashūkī mā abumamiski. Haska inū, bai taeni anua diabo Satanás pubē detenā kaī taeni ikūkaīmiski. Ha inū, txanima hātxa hayamawē taea txani txakakūkaīriamiski. Ha inū, txani txakanikawē taea txanī epaki. ⁴⁵Hakia txanima hātxa ē matu yuibia mā ikūwākatsi ikabumaki. ⁴⁶Haratutū berubi ē hawa txakabu akai mā ea uīxishū ea txitetirumē? Eānā, ē txanima hātxa yuibiaya haskakī mā ea ikūwāma txitekubaīkanai? ⁴⁷Haska inū, Deusunabū Deusū hātxa nīkamisbuki. Hakia mā Deusunabumawē taeshū mā nīkakatsi ikabumaki—hatu waya

Abraão hayariama Cristo dukū hiwea ipaunikiaki, na hātxarā

⁴⁸hanushū judeu shanē ibubū Jesus yuikī:

—Eska nū mia yuiaii. Mī yushī txakabu haya dikabia mī Samarianawaki, unaīsmaparā—akabu

⁴⁹Jesusū hatu kemakī yuikī:

—Ē hawa yushī txakabu hayamaki. ē Epa ē kēwābiaya mā ea danaiī. ⁵⁰Emebi ē keāmaki. Haska inū, “Ea kēwākāwē”, iwanā, ē matu yuiamaki.

Hakia hatū matu unāti washanaitū matu ea kēwāmakatsis ikikiki.

51 Haskakē habū ē hātxa nīkakī heneama mawabia mawa kayabiam
ishākanikiki— hatu wa

52-53 hanua habu Jesuski sinatakī yuikī:

—Txanima mī yushī txakabu hayaki. Nukū shenipabu pepa Abraão inū Deus hātxashunika dasibiburi mawakubainibuki. Hakia: “Tsuāra ē hātxa nīkai mawama ishākanikiki”, ikī mī yuiairā, shanē ibukī mī hatu binūkī keyua iki ikai? Miarā mī tsua iki ikai, haska xinaī ibubis keīnā?— akabu

54-55—Emebi ē keaīnā, pemaki. Hakia ē Epā ea kēwāmiski. Unāmabia: “Nukū Deuski”, ikī ē Epakiri mā yuimiski. “Eari ē Deus unāmaki”, iki ē txani txakakeanaii, matu keskairā. Hakia ē Epa Deus unākī hawē yunua ē txibāmiski. 56 Yurabube hiwei ē huai uīkatsi manakai ikūwaī matū shenipabu Abraão benimaniki. Atimas ea uītā xinā txākāī benimahairaniki— hatu wa

57 nīkai e itā yuikī:

—Mī anibui 50 bari kariamabia, haskatā nukū shenipabu Abraão mī uīnimē?— akabu

58—Txanima ē matu yuiaii. Abraão hayariama ea dukū ē ikibi ini ē ikūkainaii— hatu waiwē taeshū 59 detekatsi ikī mixki ture biakte biaketā tsakapanābū mapubaunabu anu hunei naxui itā Templo anua kaikaini

Huni bekū kaini Jesusū bepeshniaki, na hātxarā

9 1hanua sábado huírukūtitiā Jesusbe kaikaini kakī mae anu kenebaunibu hanu hikiti shui kesha huni bekū kaīni tsausū buanaibu pei hatu ea aki tsauwa binubaīkī betxitā 2 nū hawē tsuma betsā Jesus yukakī:

—Yusīnaā, haskai na huni bekū kaīnimē? Kaīriamakē tsuā Deuskiri txakabuwanimē? Hawē ibubū animēkaī? Hamebi iniraka?— aka

3—Haskamaki. Hamebi Deuskiri txakabuwamaki. Hawē ibubūri txakabuwabumariki. Hakia ikis Deusū pepawati kuxipa yura dasibibū ē uīmatiruwē taea habiaska bekū kaīniki— iwanā 4-5—Na mai anu yurabube hiwea ē bī txashahaira keskaki, hatu unāmanikarā. Haska ē shaba hayawē taea hatū ea yununitū daya ashūrinākawē. Ea shaba keska ma ē kakē txakabu huaya ana tsua dayatirumaki, mexu beai keskayarā— 6 nuku watā maī kemu mitxushū pupus watā hawē huni bekū bepushkī 7yuikī:

—Siloé hanu ūpush uke merā habai anu mixki pukīnibu anu ūpush tsauwa anu ka betxukitāwē— akarā, nukū hātxawē Siloé yuiarā, ‘Hari yunuaki’, Jesusū hātxa nīkakī ikūwaī benikaini ka betxukia bepeshetā uībaini inū kakē 8hanua ha dapi hiweabu inū habū pei ea ikai uīmisbu yuka irabekī:

—Ha huni bekū tsausū hatū hatu pei ea amisrā, na hunirā, na habiamē?— ikaibū

⁹betsabū yuikī:

—Haa, habiaki— ikeakeaibū

hanushū betsabūri uīkī yuikī:

—Hamaki. Ha itsaki— ikaibū ibubis huni bekū bepesheatū hatu yuikī:

—Habia ē eaki— ikaya

¹⁰hanushū yukakī:

—Haskatā mī ma bepesheamē?— akabu

¹¹hatu yuikī:

—Ha huni kenakī Jesus waibū pupus watā ea bepushshū: “Siloé anu betxukitāwē”, ea wa ka ē betxukia bepeshetā ē uī taewabirāshuki— hatu wa

¹²yukakī:

—Hania ha hunirā?— akabu

hatu yuikī:

—Ē unāmaki. Hanira niaki— hatu wa

Huni bekū kaīni bepeshexina fariseubū yukanibukiaki, na hātxarā

¹³⁻¹⁴hanushū sábado huírukūtitiā Jesusū pupus watā shushawabaixinawē taeshū fariseubu anu huni bekū shushaxina iyushū hatu yuiabu ¹⁵fariseubū yukakī:

—Mī bekūnirā, haskatā mī ma bepeshexinamē?— akabu

—Pupuswē Jesusū ea bepusha betxukitā ē uī taewaxinaki— hatu wa

¹⁶hatiri fariseubū haska xinābumawē taea betsabu yuinamei:

—Moisés nuku yusini txibaī haki meseama sábado huírukuāma dayamisrā, ha huni Deus anuamaki— ikaibū

hakia betsaburi yuinamei:

—Hawē unāmati dami atimaska akinā, huni txakabū haska watirumaki— iki fariseubu hatū xinā dabe wai pashkatā ¹⁷huni shushaxina ana yukakī:

—Mī beru mia shushawaxinawē taeshunā hakiri hawa mī yuiai?— akabu

—Ha hunirā, Deusū hātxa yuishunikaki— hatu wa

¹⁸hawē ibubu yukariama ha huni bekū kaīni ma uī pewaiwē taeshū judeubū ikūwākatsi ikama henetā hanushū hawē ibubu kenabu ¹⁹beabu hanushū judeu shanē ibubū hawē ibu dabe hatu yukakī:

—Narā, mī bakemē? Ikū bekū kaīni mā yuimismē? Haskatā ma uīmēkaī?— akabu

²⁰hawē ibubū kemakī hatu yuikī:

—Na hunirā, nukū huni bakeki. Bekū kaīnirā, nū unaiī. ²¹Hakia haskatā ma uīxina nū unāmaki. Tsuāra shushawakī uīmaxina nū unāmariki. Habi yukakāwē, huni ewakirā, hamebi haskaxina hau matu yuinunā— hatu wa

22-23 bebükiri yuinamei:

—Tsuāra yuikī: “Jesusrā, Messiaski”, ikaibu judeubu shanē ibubū níkatā hatū itxati hiwe anu hau ana itxayamanūbū hatu nitxíkatsi yubakaxinabuwē taea unaí hatuki datekī hawē ibubū yuikī:

—Huni ewaki. Ha yukakāwē— hatu wa ²⁴hanua ana yuinametā shushawaxina ana kenashū yuikī:

—Txani txakamahaira Deusū besuubi nuku yuiwe. Nukū nū uiañā, ha hunirā txakabuki, Deusū hātxa txibāmarā— akabu

25 hanushū ana hatu yuikī:

—Huni txakabumēkaī, ē unāmaki. Ė bekūbiakē ikis ea uīmaxina ha besti ē unaiī— hatu wa

26 ana hawētxaīs yukakī:

—Mia haska kaya waxina mī ikai uīmakinā, mia hawawē uīmaxinamē?— akabu

27—Haskakī mā ea ana yukai? Dama ē matu yuishuki. Ė hātxa mā níkamamē? Matūri daka mā txibanū ika ikanai?— hatu wa

28 kūyā akī hātxa kuxipawē yuikī:

—Mī hawē tsumaki. Nukunā, nū Moisés txibāpakeaii. **29** Deus Moisésbe hātxaniki. Hakia ha huni haniara kaíkiranimarā, nū unāmaki— akabu

30—Mā ea peirawawa, ha huni haniara tashnia mā unāmarā. Haskabia ē beru ea bepeshxina ē ma uī pewaii. **31** Huni txakabū Deus ea akairā, Deusū nīkaismaki. Hakia Deuski datekī hawē hātxa ikūwākī yukai Deusū nīkamiski, nū unānā. **32** Bai taei anua bekū kaíyā bepeshnirā, nū haska nīkaismaki. **33** Deusū yunuama haska watirumaki. Haskakē Deusū Jesus merabewaxinaki— hatu wa

34 hanūkaī ana sinatahairakī yuikī:

—Mia bekū txakabuhaira mī kaíniwē taeshū mī nuku yusītirumaki. Kariwe— atā hau ana hatube itxayamashanū nematā nitxīnibukiaki.

Fariseu shanē ibubu bekū keska inibukiaki, na hātxarā

35 Hanu itxati hiwe anushū bepeshxina nitxiābu ka Jesusū níkatā benabauni haki nukutā yukakī:

—Mī Hutxi Kayabi Iuwa Deusū Katuarā, mī ikūwaī?— aka

36—Shanē Ibuū, ē Hutxi Kayabi Iuwa ē ikūwātirurā, tsuamē?— aka

37 Jesusū ana yuikī:

—Mī uī habe hātxairā, ē habiaki— aka kēwaiī Jesus namā dāti ishū yuikī:

38—Shanē Ibuū, ē mia ikūwaiī— aka

39 Jesusū ana yuikī:

—Deusū hatu unāti waiwē taea yurabube ē hiwekūkainaii. Tsuabūra uīsbumā bepesheshū hau uīshanūbū inū natīa tsuabūra xinākī uībiai bekū keska hau ishanūbū ē huniki— ikai **40** fariseu betsabū habetā níkatā Jesus yukakī:

—Nū uīyama nū bekū keska mī nuku xinaī?— akabu

⁴¹Jesusū hatu yuikī:

—Deusū yusīa unāriama matū txakabuwē mā kaneama ikeanaii. Hakia yuikī: “Nū Deus unaii”, ikī hawa nīkama mā kaneaii— hatu watā,

Txashuwā mekemisbukiri miyuiwē Jesusū hatu yusīniaki, na hātxarā

10 ¹ana Jesusū hatu yuikī:

—Txanima ē matu yuiai nīkakāwē. Tsuara txashuwā meketi shuiwē hikiama hamauri hawē keneki inakaī butumisrā, yumetsubuki. ²Hakia hanu hikitī shui kayabi bepēshuni hikimisrā, txashuwā mekenika kayabiki. ³Hamē kene shui mekenikatū txashuwā uīkī bepēshuna hawē ibuā txashuwā tibi hawē kenawē kenapakea hawē hui nīkatā kaībiranaibū ⁴hawenas kaīmakī dasibi kenakī keyubaīkī bepuaya hawē hui nīkabaīkī txibāmisbuki. ⁵Hanushū huni betsā hatu iyunū ishū hatu kenariabaina hawē hui nīkama txibāma pashai hamakiri bumisbuki— akī ⁶txashuwā miyuikiri hātxa huneawē Jesusū hatu yuikī hatu yusīpaia tsuā nīkabumahairawē taeshū

Jesus txashuwā mekenika kayabi hakiri yusīniaki, na hātxarā

⁷judeu shanē ibubu Jesusū ana hatu yuikī:

—Ikūkī ē matu yuiaii. Hanu txashuwā hikitī shuirā, habia ē eaki.

⁸ Ë huriama habu dukū bea dasibibū ē kenawē parananākubaīmisburā, yumetsu keskabukē txashuwā pepabū hatū hātxa nīkama ikubainibuki.

⁹ Hakia hanu hikitī shuirā, ē eaki. Tsuara eanu hikiaibu ē hatu mekekubaīshanaii, Deusunabu hatu wakinā. Txashuwā meke pehairawakī hatu bitxitā kaīmakī basi pepa pimakī ē hatu ama keska wakubaīshanaii.

¹⁰ Huni itxakanikairā, yumetsukī detekī yamawai parananaī bemisbuki. Hakia hatu hiwekuīmai ikibi imairā, ē ea huniki, unānuma itxapa hatu inākī yauxiama hatu kuxipa wairā. ¹¹Earā, ē matū mekenā pepaki. Mekenā pepatunā hawē txashuwā mekei yauxi mawashūtiruki.

¹² Hakia dayaru pei binū ika dayakī txashuwā mekeshunaya hanua kamā inu pubenē txashuwā pinū ika huaya betxitā hawenamawē taea txashuwāki petxitā henebaini pashaya inawā bestibu atxikē hatiri pashai benumisbuki. ¹³ Hanua dayaru txashuwāwē nuiama pei besti binū ika mese huaya pashamisbuki. ¹⁴⁻¹⁵ Haska inū, Ë Epā ea unānū eāri ē Epa ē unaī keska wakī enabu txashuwā keskabu ē hatu unāyā habūri ea unākanikiki. Haskakē ē mekenā pepawē taea enabu txashuwā keskabu ē hatu mawashūtiruki. ¹⁶ Nenu besti enabumaki, na txashuwā kene anuarā. Hakia txashuwā betsaburi Deusū ea ma yununiki. Israelbumabiakē haturi ē mekekubaīshanaii. Ë hui nīkaibu txashuwā shukua bestitxai mekenika bestitxaiya keska Israelbū ea ikūwaībube Deusū enabu dasibi ea iweshūshākanikiki, hatuki dasi wakinā. ¹⁷Haska inū, hawē mawati

kuxipa inū hawē bestēti kuxipa ē Epā ea yununi ē hayaki. Ana bestēkatsi ē hiwea yauxiama ē mawashanaiwē taea ē Epā ea abui ewē nuikiki.

¹⁸Haskakē tsuā ea debu watirumaki. Hakia ikatsis iki ibubis ē xinānē ē debutiruki. Mawakī ē hiwea ē henexina ē ana bitiruki, ha kuxipa ē Epā ea yununiwē taearā— hatu waya

¹⁹Jesusū hātxa nīkatā judeu shanē ibubū xinā dabe wai pashkakī
²⁰betsabū yuikī:

—Yushī txakabu haya patapaki. Haskakī nū nīkakubaini ikanai?— hatu waibū

²¹betsabūri yuikī:

—Yushī txakabu hayatū pepa hātxa yuitirumaki. Yushī txakabuyatunā, bekū shushawatirumariki. Haskawē taea Jesus huni pepaki— ibaini buaibū

Judeu shanē ibubū Jesus danānibukiaki, na hātxarā

22-23 hanua uitiā Jerusalém anu Deus kēwāti Templo pewanibu xinaī besi nawaibutiā Templo hemaitī kesha anu hanu utai huīrukui tsauti txaipa hawē kena Salomão anu Jesus kai ²⁴shanē ibubū bebūteshū yukakī:

—Hatishuīra nū ana hamē bika teneyamanū menā hawa kuxi shabakabi nuku yuiriwe, habia mī nukū Messias Cristomēkainā— akabu

²⁵Jesusū hatu kemakī yuikī:

—Matunā, ē matu yuia mā ea ikūwāma ikimaki. ē Epā kuxipawē hawara pepa shabakabi ē amiswē taeshū ē tsuamēkaī mā ea unātiruki.

²⁶Hakia mā ē txashuwāmawē taeshū mā ea hawa ikūwaismaki. ²⁷Ē txashuwanē ea unākī ē hui nīkakī ea txibābainaibu eāri ē hatu unaiī.

²⁸Eki txiti ikabu benuama ē hatu hiwekuīmakubaishanaii. Parāshū tsuā hatu ea mebiāma ishanikiki. ²⁹Ha inū, tsuabura ē Epa kuxipa dasibi binuatū habu ea yunua hatuwē nuikī ē hatu mekehairakubainai tsuā ea hatu mebītirubumaki. ³⁰Ea inū ē Epa Deus ha dabe nū bestixai keskaki, dapashkanaismarā— hatu wa ³¹mixki tūkuwē tsakanū ishū judeu shanē ibubū bitanaibū ³²hatuki dateama Jesusū ana hatu yuikī:

—Epa Deus anua dami mirima pepa ē matu uīmamiski. Haratu damiwē taeshū mā ea tsakanū ika ikanai?— hatu wa

³³—Pepawē taeshū nū mia tsakamaki. Hakia huni bestibia mimebi mī hātxawē: “Ē Deuski”, ikī mī Deus itxaiwē taeshū nū mia aki ikai— akabu ³⁴ana hatu yuikī:

—Manakāwē. ē Deus itxamaki. Deusū hātxa yuishunikatū kenekī: “Ha irabeaibu pewanika hatu wakī Deusū hawē hātxa hatu yunukī yuikī: ‘Mā hatu merabewakubainairā, mā deusbuki’, ikī Deusū hatu yuiniki”, akī hatu keneshuniki, na kenerā, nū unākanaii. ³⁵Haskawē taeshū mā danātirubumaki. Haskakē hawē hātxa hatu yunukī: “Mā

deusbuki”, aki nishū ³⁶Deusū ea meribi washū yurabu anu ea yununirā, eā yuikī: “Ē Deusū bakeki”, ē ikaiwē taeshū: “Mī Deus itxaii”, ikī ea txitekī mā kaneaī. ³⁷Hamē ē Epā pepawai keska ē akamakenā, ē hātxa ikūwāyamakāwē. ³⁸Hakia ē Epā pepawai keska ē akai ē hātxa mā ikūwāma ibiakī ē Epā kuxipawē ē dami pepawai ikūwākāwē. Ha dami ikūwākī ē Epa ebe imis inū ē haberi imis mā unātirubuki— hatu waya ³⁹ana atxipanābū Jesus pashai ⁴⁰Jordāo Hene pukei hanushū Naximanika Joāonē hatu naximakī taewani anu nū habe kakē ⁴¹ana mirima hari yurā kaiā haki shukuabu hatu yusīa yuinamei:
—Joāonē damiwamabia dasibi Jesuskiri nuku yuixinarā, txanimaki— ikī ⁴²harishū itxapabū Jesus ikūwānibuki.

Lázaro mawanikiaki, na hātxarā

11 ¹⁻²Hanua xinā Betânia anushū Mariā txipu sheni ininipawē Shanē Ibu Jesusū tae peukashū hawē buwē tere ashanai anu hawē betsa Maria inū Martabe hatū pui Lázaro hiwea hanua isī teneaya ³hau Jesus yuishütanūbū hawē pui dabetā hatu yunua bushū Jesus hatu yuishüki:
—Shanē Ibuū, mī haibu mī abuairā, isī teneikiki. Nukube kashū uī kawe— akabu

⁴Jesusū nīkatā nū hawē tsumabu nuku yuikī:
—Ha isīmanā tenākī debu wamaki. Hakia Deus inū hawē bakē kuxipa hatu uīmashanū ika isī teneikiki— ikaya

⁵Maria inū Marta inū hatū pui Lázaro abuhairabiai ⁶Lázaro isī teneai yuiabu nīkatā kayuama ana usha dabeī Jesus baxikuxishū ⁷nū hawē tsumabu nuku ana yuikī:
—Judéia anu ana bunākāwē— nuku wa ⁸—Yusīnaā, judeu shanē ibubū dama harishū mixki tūkuwē mia tsakapai ixiābuki. Haskai hariri mī ana kakatsi ikai?— nū wa ⁹nuku yuikī:

—Shaba tibirā, 12 hora hayaki. Bariri shabatiā tsuara kai uī pewabaini tsua huti itirumaki, na ē mai anu shaba txasha hayawē taearā. ¹⁰Hakia tsuara mexu merā biūma kairā, huti itirubuki, eauma kai keskarā— ¹¹itā,
—Nukū haibu Lázaro ma ushaki. Datekī ē bestēwaī kaii— nuku wa

¹²—Shanē Ibuū, ha huīrukuū usharā, mawama maīkiki. Kayamawē— nū wa ¹³Lázaro mawakiri Jesusū nuku yuibia unāma usha bestiakiri nū xināniki. ¹⁴Haska nū xinaī unātā shabakabi Jesusū nuku yuikī:

—Lázarorā, ma mawaxinaki. ¹⁵Ē harimakē ixikē ē benimaiii. Haskarā peki, matunarā, ana shabakabi ē matu ikūwāmai kairā. Eki sinatabiaibu anua Lázaro uīnū bukāwē— nuku waya

¹⁶haskaya nū hawē 12 tsuma kuxipaya betsa Tomé tsupibu bakē nuku yuikī:

—Kawe. Haria habe mawarinū bukāwē— nuku waya

Jesusrā, mawabu bestēwākī hiwemanikakiaki, na hātxarā

17-19 haska níkatā Jesusbe nū kaya Betânia dapishū: “Usha dabe inū dabe ka Lázaro maiwaxinabuki”, akī nuku yuiabu Jerusalém txaima quilômetro dabe inū besti anua judeu shanē ibubu itxapa beshū hatū pui mawaxikē Marta inū Maria kashaibu hatuwē nuikī daewakī hatu nese wai beabū 20 Jesus huai bana níkatā Martā itanū ika kai Jesuski nukui kaya Mariāri hawa níkama hiwetā hiwetā 21-22 haki nukushū Martā Jesus yuikī:

—Shanē Ibuū, mī nenukenā, ē pui mawama ikeāxinaki. Hamapai xarabu mī Deus ea akai níkatā mia merabewakī mia ashūmiski, ē unānā— aka 23 Jesusū yuikī:

—Mī puirā, ana hiweshanikiki— aka

24 hanushū Martā yuikī:

—Txanima habiaskaki. Bari hawē heneaitiā mawabu Deusū yura dasibi bestēwāshanaitiā ana hiweshanai ē unānaiī— ikaya

25 hanushū Jesusū ana yuikī:

—Bestēwākī hiwemanikarā, habia ē eaki. Tsuabūra ea ikūwaī mawabia ana hiweshākanikiki. 26 Habu dasibi hiweyushū ea ikūwaī mawataskama ishākanikiki. Na ē mia yuairā, mī ikūwaī?— aka

27—Heē, Shanē Ibuū, mī Cristo Messiaski. Hawē bake yurabube hau hiweyushanū Deusū yubanirā, habia mī miaki, ē unānā. ē mia ikūwaiī— atā

Lázarowē taea Jesus kashanikiaki, na hātxarā

28 hanua Marta hawē hiwe anu txítükirā hawē betsa Maria hune yuikī:

—Nukū Yusinā ma huaki. Mia kenaikiki. Kayuwe— aka

29 Mariā níkatā benikaini hawē betsa Martabe kaikainaya 30 hawē mae

anu hikiriama habianuari Marta haki nukushu anushū Jesusū manaya

31 judeu shanē ibubū Maria daewai bea hawē hiwetā habe maniabū Mariā hawa hatu yuiama benikaini hawē betsabe hawaira buaibū hatu uītā xinaī:

—Mixki tāpe anua kashai kaikiki— ikī txibaibū

32 Jesuski nukutā huīti nixma ha namā dāti ishū Mariā yuikī:

—Shanē Ibuū, mī nenukenā, ē pui mawama ikeāxinaki— atā 33 judeu shanē ibubube Maria kashai bis ikaibū Jesusū haskaibu uī hatuwē uke merā nuihairai hatube kashakatsis ikī 34 hatu yukakī:

—Hani mā datāxinamē?— hatu wa

—Shanē Ibuū, uīnū kawe— abainabu 35 Jesus kashakainaya 36 shanē ibubū uī yuinamei:

—Uīwē, aburiaikikirā— akaibū 37 hakia shanē ibu betsabu yuinameriai:

—Huni bekū shushawabiaxina hau Lázaro mawayamanū shushawati xaraxina hawawē haska watima damapaikiki— abainaibū

Lázaro mawaxina Jesusū bestēwā ana hiwenikiaki, na hātxarā

³⁸Jesus hatube kai kashakükainaya ana nui pae tsekekirani kakī mixki tāpe merā datātā mixki ewapawē bepxinabu anu kematā

³⁹—Bepékawē— hatu wa nemakī Lázaro pui Martā yuikī:

—Shanē Ibuū, hamaki. Meyamanāwē. Ma shaba dabe inū dabe ka txapui pisi mayaikiki— aka ⁴⁰Jesusū kemakī yuikī:

—Ewē dateyamawe. “Ikūwākī Deusū kuxipa mī uīaiī”, akī ē mia dama yuibirāshurā, xināwē— akaya

⁴¹hanushū mixki ewapawē bepxinabu bepēshunabu Jesusū uitā naiuri teskāshū yuikī:

—Epaā, mī ea nīkaiwē taeshū ē mia pepawaii. ⁴²Ē mia yuka nīkatā mī ea merabewakubaīmiski. Mī ea yununirā, na ebe mapubaunabū hau ea uīkī ikūwanūbū shabakabi ē mia yukai— itā, ⁴³hui kuxipawē kenakī:

—Lázaroō, hari dakama tashniyuwe!— akaya ⁴⁴mawa tariwē yabu keshtu wakī sebikī utsi washū hawē besuri beyabubiaxinabu ana hiwei bestētā kaikiranaya Jesusū hatu yunukī:

—Hawē yabu dapekawē, hau kanunā— hatu wa dapeabu haskai Lázaro ana bestētā hiweniki.

Jesus atxitā tenākatsi yubakanibukiaki, na hātxarā

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵Hatū berubi Jesusū haska waiwē taeshū judeu shanē ibu itxapabu Mariabe beshū Lázaro mawaxina Jesusū ana hiwemai uīkī: “Jesus Deusū bakeki”, iktī ikūwaībū ⁴⁶hakia shanē ibu betsabū haska washu ikūwākatsi ikama fariseubu anu bushū haska Jesusū ashu hatuki txaniabu ⁴⁷hanua Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibubu inū fariseubu Sinédrio kena hatube itxatā Jesuski datei yuinamei:

—Ha huninā, hatu unāti wamakī dami tsuā haska watiruma itxapa waikiki. Nū haska watirumē? ⁴⁸Nū nemama nuku henekī keyutā dasibibū ikūwaī haki txiti iki keyutirubuki. Haskaibū Romano shanē ibubū hatū soldadobu mirima beshū nukū Templo inū nukunabuya nuku yamawashākanikiki— ikaibū

⁴⁹hakia na habia baritiā Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibuhaira Caifásī hatu nīkatā yuikī:

—Matunā, mā hawa unāmaki. ⁵⁰Nukunabu hau pashkai sa iyamashanūbū huni bestitxai nukunabu mawashunaya mā pepakūkaishanai mā haska xināmaki— hatu wanikiaki.

⁵¹Haska yubakaibu xināmakinā, ibubis Caifásī xināma hakia na habia baritiā Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibuhairawē taeshū: “Jesus judeubu mawashütiruki”, akī Deusū Caifás hatu yuimaniki.

⁵²Na haska yunuirā, habu bestikiri ikama hakia Deusū bakebu pashka

hiweakeakeabu habū ikūwaību dasibi itxawashanū ika merabewai Jesus nuku mawashūshanai ⁵³Caifásī haska hatu yuiaiwē taeshū judeu shanē ibubū Jesus tenānū ika yubakai taenibukiaki.

⁵⁴Judeu shanē ibubu haki haskaibu hanua Jesus shabakabi ana niama hatu anua kaikaini mae betsaa Efraim anu hanu hiweabuma dapi nuku iyushū usha itxapakī Jesusū nuku besti yusīayā

⁵⁵Páscoa judeebu nawai besimisbutiā ma kemaya nawai taeriamaa hatū beya txibaī hau Deus ana hatuki sinatayamanū Deus daewai ibubis pepakatsi iki mae hatiubuma anua Jerusalém anu yurabu mirima beshū ⁵⁶⁻⁵⁷Jesusū yusīā nīkakatsi ikī benabaunaibū Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibubu inū fariseubū Jesus atxitā bitxinū, iwanā, hatu yunuxīshū hatu yuikī:

—Jesus haniara betxitā nuku yuikāwē— ikaibuwē taea mae betsaa betsapa anua bexiābu Templo hemaitī anua yuinamei:

—Jesuskiri hawa mī xinaī? Huimēkaī? Huamaraka?— ibaūbaunaibū

Jesusū tae pemaki Mariā sheni hukanikiaki, na hātxarā

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

12 ¹ha Páscoa nawai besi ana seis dia ma ika kemaibū Jerusalém dapi Betânia anu nukube Jesus ka Jesusū Lázaro bestēwāima ana hiweawē taeshū ²hawē xinā txākākī habū Jesus duawakī bari kaya piti mirima nuku bawashunabu tapu txāpa anu Lázaro inū hawē haibuaibu Jesusbe daka bashti ishū piaibū Martā piti betsaa betsapa bebirā bebiranaya ³hanushū Mariā sheni hene ininipa hawē shākama 300 gramo kesua hawē kena nardo has karuhaira beshū Jesusū taeki hukakī tae peuka dasibi hiwe napua iki inī xiāmayaya hawē bu txaipawē tere akaya ⁴nū hawē tsuma betsaa Judas Iscariotē txipu Jesus hatu atximashanaitū yuikī:

⁵—Haskakī hatu inātā 300 shaba daya peiti biamamē? Ha peiwē nuitapaibu merabewati xarabī!— ibiai

⁶ha nuitapaibuwē nuiamari hakia hatū nukū pei nukū kapākāki nū mekemabia eskarabe bi yumetsubiakūkaini ⁷Judasī haska yuiai nīkatā Jesusū yuikī:

—Ana hari yuiyamawe, na eki tanashū aruimashū ē mawa txaputima wakī bebükiri duawakī ea pushashukirā. ⁸Nuitapaibu matube hiweabu mā hatu duwapaketiruki. Hakia earā, hawētxaīs mā ea duwapaketirumaki— nuku wa

⁹hanua Jesus Betânia anu hua judeu shanē ibubū nīkatā Jesus besti uīnū ikama Lázaro bestēwāmari habe uīnū ika beabū ¹⁰⁻¹¹hakia Lázaro ana bestēwāmawē taeshū shanē ibu itxapabū hatu henebaī Jesusū hātxa nīkakī ikūwanū ika pashkabainaibuwē taea datei Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibubu yubakai:

—Lázaro dikabi tenātiki— ika yubakanibukiaki.

**Jerusalém mae ewapanu Jesus hikinikiaki, na hātxarā
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)**

12-13 Jesus ushaxini bestēkaini Jerusalémki kemai huai banabitā Páscoatiā nawai besi bexiā yurabu mirimabū Jesus kēwābaīkī shēpā pei meshteshū sanā sanā ashūkubaīkī hātxa kuxipawē yuibaīkī:

—Deus nukuwē nuikī nuku merabewamiski. Deusū kuxipaya huai kēwanākāwē, nū Israelbū Shanē Ibu kayabikirā— iki haki nukui buaibū

14-15 hanushū Deusū hātxa yuishunikā yuikī:

“Jerusalém anuabuū, matū shanē ibu hawa keāma

burro bake kamaki katsaumea hushanikiki.

Dateama uīshākāwē”,

hatu watā kenenirā, habiaskariai burro bake Jesusū betxitā haki katsaumekaini kai Jerusalém hikiaya

16 hanushū ha dukū Jesus haskai nū hawē tsumabū nū hawa nīkakī pewama iniki. Hakia txipu Deusū Jesus bestēwaīmakē xinākī haska dasibi ikima ha kenenibu inū kēwākubirāxinabu xinākī atimas hakiri nū nīkaniki.

17 Habiatiāri Lázaro mawaxina Jesusū kenakī bestēwaī uīmabū yurā kaiā habu hatuki txanikī hatu yuibaūbaunaibū 18 hawē hatu unāmati dami wakī bestēwāxiākiri nīkatā Jesuski nukutani beaibū 19 fariseubū habū ikūwāma uī yuinamei:

—Uīkāwē, nū hawawē ana hatu beparāshū itimakirā. Dasibibū ikūwābaini haki dasikanikikirā— ikaibū

Gregonawabu Jesusbe hātxakatsis inibukiaki, na hātxarā

20 judeububetā nawabu shuku betsa Gregobū Deus kēwāi hatube besi nawai Jerusalém anu bexiābu 21 Filipē mae Betsaida Galiléia mai pakea anua Gregonawabu haki nukushū yukakī:

—Shanē ibuū, nū Jesusbe hātxakatsis ikaii— akabu

22 hatu baxiyubaini kashū André yuitā ha dabe kashū haskaibu Jesus yuiabu 23 Jesus hushū hatu yuikī:

—Matū Hutxi Kayabi Iuwa Deusū hatu ea kēwāmakatsis ikairā, ma kemaikiki, ikisrā. 24 Ikū ē matu yuiaii. Heshe mai merā banama hawa bimitirumaki. Hakia mai uke merā bana hawē nami txapui dami hukū yumetā bimihiramiski. Earā, ē haska keskayuaii. 25 Hamē tsuabūra hawē hiwea ibubis abu yauxirā, ibubis benushākanikiki. Hakia tsuabura hawē hiwea hawa yauxí nuiama ekiri ma xinā pewa ana hiwekuīshākanikiki, ikibi ikirā. 26 Tsuabūra ea duawakatsi ikinā, hau ea txibākubainūbūwē. Hanushū ea txibākī ea duawaiburā, ebe hiweriashākanikiki. Haskawē taeshū tsuabura ē Epa Deusū hatu duawaya hanu ē hiweshanai anu ebe iriashākanikiki, habū ea duawamisburā— iwanā,

Haska wabu debushanaikiri Jesusū hatu yuinikiaki, na hātxarā

27haskai nū níkaya Jesusū hawē Epa yuikī:

—Ikis hawētxaīs huīti meteshekei ē punu nixmahairaii. Hawa yuipa?—itā —Epaā, na ē yura hatu mepamatā ē pashanū ea nitxīwē, akī ē mia yuitirubia hakia habiaskatanū ika ē huai mī ea yubaniki— atā **28**ana yuikī: —Epaā, ewē taeshū dasibibū hau mia kēwāshanūbūwē— akaya hanua nai anua Deusū hui tashniaiwē yuikī:

—Ē xināwē mī ma abiakubainaya ana habiaskari wakī ē kena ana kuxipa wakī miwē ē ana hatu kēwāmakatsis ikaii— akaya **29**yurabu mapubaūshū níkatā yuinamei:

—Tī ikaīkainimēkaī— ikaibū hatiritū yuiriakī:

—Deusū nai tsuma hātxaimēkaī— ikaibū

30haskaibu níkatā Jesusū hatu yuikī:

—Na hui tashniai mā níkashurā, ea merabewanū ika hātxa tashniamaki. Hakia matu merabewanū ika hātxa tashnishuki. **31**Na habiatīa yurabu unāti wakī diabo Satanás yurabu dasibibuwē shanē ibumis mebitā ē urēshanaii. **32**Mai anushū ea binikī sanākī nitxīmabū haskawē taeshū dasibibu ninia keska wakī ea anu ē hatu iweshanaii, hau itxapabū ea ikūwanūbunā— iwanā, **33**haskai cruzkia mawashanai hatube nukuki txanikī unāmaya **34**hanushū mapubaunabu betsā yuikī:

—Deusū hātxa kenenibu anua uīkī nū manakamisrā, “Messias Cristo hua matube hiwepakeshanikiki”, akī kenenibukenā haskakī: “Nukū Hutxi Kayabi Iuwa Messias binikī sanākī nitxīshākanikiki”, ikī mī haska nuku yuishumē? Haskakenā, tsuamē, nukū Hutxi Kayabi Iuwarā?— aka

35Jesusū ana hatu yuikī:

—Ana usha eskarabesi Deuskiri unāmanika shaba keskarā, matube hiweyuikiki. Haskayuaya na hātxa níkai hiweyukāwē. Hamē bī nukawa keskai ma ē kakē tsuabūra unāriabuma mexū atxia keskai hanira baiwē kai bai unāma mā meshtātirubumaki. Unaírakāwē. **36**Ha shaba mā ebe ketashamekatsis ikirā, mā shaba hayayuaki. Ha shaba mā haya níkatā ea ikūwākāwē— hatu watā hunetā nukube kaīkainiki.

Judeu shanē ibubu Deusū hātxa hayabia

Jesus danānibukiaki, na hātxarā

37Hanushū hawē unāmati dami atimaska Jesusū hatu uīmakī ashūbiakubaina hawa ikūwāma inibuki. **38**Haska wanūbariaibukiri Deusū hātxa yuishunika Isaíasī yuikī:

“Yavé Deusuū, yurabu mī kuxipa mī hatu uīmakubaīmiski.

Hakia nukū hātxa tsuā ikūwābumaki”,
aniki. **39-40**Haska inū, Isaíasī yuikī:

“Hau uī pewayamanūbū inū hau xinā pewayamanūbū

Deusū hatū beru bekū keska wakī
hatū huīti kuxi waikiki.
Haskawē taeshū Deusū yuikī:
‘Hatū xinā betsa watā
ea ikūwaību ē hatu shushawakeanaii’ ”,

akī Deusū hātxa ikūwātirubumakiri Isaíasī keneniki. ⁴¹ Hanushū Isaíasī namai keskakī Jesusū kuxipa uītā hakiri tyanikī hatu keneshuniki.

⁴² Isaíasī haska kenenikē judeu shanē ibu itxapabū Jesus ikūwaību inū shanē ibuhaira binuabu hatiribūri ikūwābiai: “Hau nukū itxati anua tashnimakī nuku nitxiyamashanūbū”, ika fariseubuki datekī yura itxapabū Jesus ikūwaīkiri shabakabi yuiama iyunibukiaki, ⁴³ Jesus xinābiakī hawenabu kēwāmayukatsis ikī Deuskiri beshmas kēwākī dateyabi xinākinā.

Jesus danaībuwē taeshū Deusū hatu kupishanikiaki, na hātxarā

⁴⁴ Hanushū hātxa kuxipawē Jesusū nuku yuikī:

—Tsuabūra ea ikūwākī ea besti ikūwāma hakia ē Epa hatū ea yununiri ikūwākanikiki. ⁴⁵ Habiaskari wakī ea uīkī hatū ea yununiri unāriakanikiki. ⁴⁶ Yurabu mai anua hatu ikūwāmatanū ika shaba keska ē huniwē taea tsuabūra ea ikūwaī mexu merā hari hiweama keska ishākanikiki. ⁴⁷ Hakia yurabu kupinū ika huama hatu merabewanū ika ē huniwē taeshū ē hātxa nīkabiakī tsuabūra txibāmakē ikis ē hatu kupiamaki. ⁴⁸ Hakia ē hātxa danākī abuabuma habuna kupiti ma hayaki. Shaba hawē henea unātitiā ē hātxawē taeshū Deusū habu hatu kupishanikiki. ⁴⁹ Eānā, ē xinānē ē matu yusīamaki. Hakia Epa Deusū ea yununitū ea yunua yusīkī ē matu yuimiski. ⁵⁰ Eā ē Epā hātxa ē unaīnā, harā hiwea keyutima hayaki. Haskawē taeshū ē matu yuiaii, haska ē Epā ea yunukī yuinirā— akī nuku shabakabi yuiniki.

Hawē tsumabu Jesusū hatu hutxunikiaki, na hātxarā

13 ¹Páscoa nawai mexukiri ishanaitiā yurabu henebaini hawē Epa Deusbe ana dasi kashanai ma kemai Jesusū unaī na mai anua habū ikūwaību abui hatuwē nuikūkaini haska bestiwēma hakia nū hawenabuwē taea nuiyabis mawakī nuku uīmaniki.

²Hanushū bari kaya mexu merā Jesusbetā nū piaya habiatīri Judas Iscariotē Jesus hatu atximashanai diabo Satanásā Judas xināmaya ³mai hirabi anua dasibi Epa Deusū Jesus shanē ibumakatsi yununi Deus anua huni ana hawēri txítū kaishanai Jesusū unaī ⁴nukubetā pibiai pia henetā benikawā hawē tima tari pekatā hawē datekere iti txaipa bitā txiabukū tarākī mestewātā ⁵hanushū kētxa ewapaki ūpash hushketā nū hawē tsumabu nuku hutxukī taewakī hawē datekere itiwē nuku hutekere akubauni ⁶Simão Pedroki kemata anū ikaya nemakī yuikī:

—Shanē Ibuū, mī ē yusīnāki. Haska wakī mī ea hutxunū ika ikai?— aka

7—Ikis ē matu akai mī unāmaki. Hakia txipu mī unāshanaii— aka

8 Pedrō ana yuikī:

—Duawakī ea hutxuwe, iwanā, ē mia yunuamaki— aka Jesusū nemakī:

—Ē mia hutxuamarā, mī enabu kayabi iturumaki— aka

9 Simão Pedrō yuikī:

—Haskakenā, Shanē Ibuū, ea hutxu bestiama ea metxukī ea butxuriawe— aka

10 Jesusū kemakī:

—Tsuabura dama naxitani huirā, hawē tae besti hau ana hutxuki bestinūbūwē. Haskarā, mā ana detsismaki. Haska keskai ē hātxawē taea besti mā pepaki, mawaira dasibimarā— nuku watā 11 Judasī hatu atximashanai unākī haska nuku yuiniki.

12 Hanushū nuku hutxushū hutekere akī menetā hawē datekere iti pekatā hawē tima tari txaipa ana sawetā ana daka bashti ishū nukubetā pikī nuku ana yuikī:

—Ē dama matu ashurā, xinākī mā unaī? 13 Txanima ea kenakī: “Yusīnaā inū Shanē Ibuū”, akī mā ea kenamisrā, habia ē eaki. 14 Ea ē matū Yusīnā inū matū Shanē Ibubiatū ē matu hutxukī duawakī ē matu uīmashu keska wakī maturi duanamei hutxukinaī keskakubaīshākāwē. 15 Na eā eska wakinā, habiaskari wakī mā ashanūbū ē matu bebükiri uīmakī ashuki.

16 Ikūkī ē matu yuiai nīkakāwē. Dayakapā hawē tsuma binuīsmaki. Haska inū, tsuara yunua hawē yunua ashukī binuīsmariki. 17 Na haska ē matu yuiai tsuabūra nīkatā hawē hiwekī habū aki benimakubaīshākanikiki.

18 Na haska hātxairā, matu dasibikiri ē hātxamaki. Eā ē matu katuñishū ē unaī. Hamē ekiri Deusū hātxa yuishunikatū ea dayuikī: “Ebetā pibiakī ea detenū ishū xinaīkiki”, ini keskai haska ekiri kenenibu yuiaiwē taea txanima matu bestitxaitū mā ea habiaskari wakatsis ikaii. 19 Ea ē inirā, mā ikūwāshanūbū haska ea washanaibu bebükiri ē matu banabimai txaniaii. 20 Txanima tsuara ē kenaya ē yunua ka habū hatū hātxa nīkakī ikūwākī hatu duawakī eari habiaskari wakī hatū ea yununiri habiaskari washākanikiki— nuku wai

Hanubi hawē tsuma hawē kuxipaya betsā hatu atximai Jesusū hatu yuinikiaki, na hātxarā

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 hanua Jesus hawē huīti meteshekei nixmahairakī shabakabi ana nuku yuikī:

—Txanima haratura bestitxaitū mā ea hatu atximai kaii— nuku wa 22 nuku hawē tsumabu betsakiri hātxai unāma e itā nū beisinākeakeaya

²³ Jesusū ea abuhairaiwē taea ē pekatxu Jesus bashti ika dakashū piai

²⁴ Simão Pedro ē beisa hawē metutiwē Jesus ea yukamakī:

—Tsukiri hātxaimēkāī? Yukawe— ea wa ²⁵ dabekewawā teshkitā Jesus yukakī:

—Shanē Ibuū, tsuamē?— ē wa

²⁶ basheshēri Jesusū ea besti yuikī:

—Misi pukushū ē inaīnā, haki— ea watā misi bishū tewe inū yutxi mutsaki pukutā Simāonē bake Judas Iscariotes inā ²⁷ piaya Satanás Judasī xinā merā ma hikiawē taeshū Jesusū Judas yuikī:

—Mī haska xinaīnā, hawaira aritāwē— aka ²⁸⁻³⁰ nīkatā hawa yuiamā hawaira kaikaini mexu merā hanira Judas kakē haska wakī Judas Jesusū yunua kakē nukubetā pi unābumabia betsā xinaī yuinamei: “Judas pei mekenikarā, ‘Nawakī piti ana bitāwē’, akī Jesusū yunushuki”, iake iakeibū betsāri xinākī: “Nuitapaibu peiwē hatu merabewatāwē”, akī Jesusū yunushuki”, iake iakeriakī xinaībū

Yunua bena Jesusū hatu baxishūbainikiaki, na hātxarā

³¹⁻³² hanua Judas kaikaikī Jesusū nuku yuikī:

—Ē hatū Hutxi Kayabi Iuwa ē kuxipa hayaki, hawē taeshū natīā Deusū ea hatu unāmairā. Haskawē taeshū Deusū kuxipa ē hatu unāmai. Ē hatū Hutxi Kayabi Iuwa Deusū hatu unāmaikiki, ēwenā. Haskakē hau unānūbū manama hawaira akikiki— iwanā,

³³ —Ē bake kayabibuū, ana hatishuīra ē matube niamaki. Hakia usha eskarabes ka ea benakī mā ea betxiama ishanaii. Haska judeu shanē ibubu ē yuixina keskarā, ē maturi yuiai ea nīkakāwē. Hanu ē kai anu mā katirumaki. ³⁴ Haskawē taeshū hawē yunuti hātxa bena ē matu baxishūkī yunubainaii. Haska matuwē ē nuiai keskarā, habiaskariai matubus nui duanamepakeriashākāwē. Haskai xinānānaī mā nuibukuaī ³⁵ matu uīkī mā haskai ē tsumabu kayabi dasibibū matu unākubaishākanikiki— nuku waya

Pedro: Ē ha unāmaki, iki kaikiri Jesusū yuiniaki, na hātxarā

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ hanushū Simão Pedrō Jesus yukakī:

—Shanē Ibuū, mī hani kai?— aka

—Hanu ē kai anurā, ikis mī ea txibātirumaki. Hakia txipu mī ea txibāshanaii— aka

³⁷ Pedrō ana yuikī:

—Shanē Ibuū, haskakī ē mia txibātirumamē, ikisrā? Earā, ē mia mawashūtiruki, miwenā— aka

³⁸ Jesusū Pedro ana yuikī:

—Txanima mī ea mawashūtirumē?— iwanā —Haskamahairaki.

Txanima kayabi ē mia yuiai nīkawē. Penariama takara keui taerima eki

dakekī: "Ha hunirā, ē ha unāmaki", iki dabe inū bestiki eki dakekī mī yui kaii— akī

Epa Deus anu hawē kati bairā, Jesuskiaki, na hātxarā

14

¹nukuri Jesusū yuikī:

—Na haska ē txaniayarā, huīti meteshei dateyamakāwē. Deus ikūwākī eari ikūwākāwē. ² Ē Epa Deusū hiwe anu teke shaka itxapa hayaki. Hawē hiwe haska hayamakē ē matu yuiana ikeanaii. Haskakē hanu hiwei mā niti ikama ishanū ē matu pewashuī kashanaii. ³ Hanu maturi ka ē hiweai anu mā iriatiruwē taea kashū bebükiri ē matu pewashuī kashanaii. Ana hushū ē matu iyushanaii, hanu nū hiwenūbunā— itā ⁴—Matunā mā unaii, ha baiwē ē kairā— nuku waya

⁵ Tomē yukakī:

—Shanē Ibuū, hanu mī kashanairā, nū unāmaki. Haskatā hawē kati bai nū unāshanai?— aka

⁶Jesusū kemakī:

—Hawē kati bai inū hawē txanima unāti inū hawē hiwekuītirā, habia ē eaki. Ea besti ikūwākī txibaī Epa Deus anu mā hikitirubuki. ⁷Haska inū, mā ea unāti wakubainairā, ē Epa Deusri mā unākubainaii. Natiā ea tapīkubaīkī Epa Deusri mā uīriakubainaii— nuku waya

⁸nīkatā Filipē yukakī:

—Shanē Ibuū, Epa Deusrā nuku uīmawe. Uītā nū mia ana bikawamaki— aka

⁹—Filipeē, hatishū ē matube hiwebiakükainai mī ea unāriamamē? Txanima ea uīkī Epa Deusri mā uīaii. Haskakī: "Epa Deus nuku uīmawe", akī mī ea yukai? ¹⁰Epa Deus inū ea, nū dasiarā, mī xināmamē? ē xinānē akī ē matu yuismaki. Hakia Epa Deus ebe ketashameshū ea yunukī hawē daya ea amamiski. ¹¹Epa Deus inū ea nū dasiarā, ikūwākāwē. Haska ē hātxa besti nīkatā mā ikūwātirumarā, ē dami matu unāti wamakī atimaska ē amiswē taeshū ikūwākāwē, nū dasiarā. ¹²Txanima ē matu yuiai nīkakāwē. Tsuabūra ea ikūwākī ē haska amis mā ariakubaīshanaii. Ha inū, ē Epa Deus anu ē kashanaiwē taeshū ē kuxipayabū ea merabewakī hatu ikūwāmakī dami atimaska ewapa wakī ea binushākanikiki. ¹³Ē kenawē taeshū tsuabūra hamapai Epa Deus mā yuka ē hawē bakē ē matu ashūshanaii, ē Epā kuxipa matu uīmakinā. ¹⁴Hamapai tibi ē kenawē mā ea yuka ē matu ashūshanaii— iwanā,

Deusū Yushī Pepa Jesusū hatu yubanikiaki, na hātxarā

¹⁵ana nuku yuikubaīkī:

—Txanima mā ea abuairā, haska ē matu yusīkī yunumis xinākī ē hātxa mā txibākubaīshanaii. ¹⁶Mā haska wakubainaya ē matu yukashuna Merabenā Bena betsa Deusū matu anu yunushanikiki, hau matube hiwei

ikibi ipashanunā. ¹⁷Merabenā Benarā, hawē Yushī Txanima Unāmanikaki. Mai anu yurabū hawa unābumā inū uābumā Merabenā Bena ikūwākī haibuwatirubumaki. Hakia natī matu dapi hiwea txipū matube uke merā hiweshanaiwē taeshū Deusū Yushī Txanima Unāmanika mā ma unaī.

¹⁸ Haskawē taeshū eānā, baxikī bake ibuumma keska wakī ē matu henebainamaki. Hakia ana matube iki ē ana txītūkirāshanaii. ¹⁹ Mawaira hatishuīra yurabū ea uīyama ishākanikiki. Hakia matunā, mā ana ea uīyushanaii. Ha inū, ē ana matu hiweshunaiwē taea maturi mā hiweriakūkaishanaii. ²⁰ Ha shabatiā haskakaī ē Epaki ē dasia mā unāyā hanua matuki ana nukui ē matuki dasiriatā ē matube nipakeshanai mā unāshanaii. ²¹ Haskakē tsuabūra ē yusīa nīkakī txibākubaikī ea unāmai txanima ea abukubaishākanikiki. Haska inū, tsuabūra ea abuaibū ē Epa Deusūri hatu aburiashanikiki. Haskaibu shabakabi ē hatu unāmashanaii, habū txanima ea abuaiburā— nuku waya

²² Judas betsā yukakī:

—Shanē Ibuū, haskakī yurabu dasibi uīmama mī nuku besti ana uīmashanai?— akaya

²³ Jesusū kemakī:

—Tsuabūra ea abukinā, ē yusīa hātxa txibākanikiki. ē Epā hatu abuaya ea inū ē Epa hua nū hatuwē hiweshanaii. ²⁴ Hakia tsuabūra ea abuabumarā, ē yusīa hātxa txibābumaki. Na hātxa ē matu yusīa mā nīkakubainairā, enamaki. ē Epa hatū ea yununitū hātxaki. ²⁵ Natiā matube hiweshū ē matu yusīyukubainaii. ²⁶ Hakia hawē Yushī Pepa matū Mekenā Bena ē kenaya ē Epa Deusū yunua hushū haska ē matu yusīkubaīmis dasibi ē matu yuiāi ana shabakabi matu xināmakubaishanikiki.

²⁷ ē hātxawē datei matū huīti nixmayamakāwē. Deusū unānuma hawē uke meranu unānumati ē matu inaīi. Haska yurabu hatū xināwē hiwekī unānumai hiwemisbu keska matu ināma hakia Deus anua daewanika kayabi unānuma ē matuki baxiaii. ²⁸ “Ka matu anu ē ana hushanaii”, ikī ē yuiāi mā ma ea nīkashuki. Hanua Epa Deus shanē ibū ea binuwē taea hanu ē kashanaii. ē Epa anu ē kashanai mā nīkaiwē taea mā benimakeanaii, txanima ea abu kayabirā. ²⁹ Na eska bebükiri ē matu yuiāi txipū ikai uīkī ē matu hātxa wai xinākī mā ea ikūwāshanaii. ³⁰⁻³¹ Hakia mai anu yurabu yununika diabo Satanás ma huaiwē taea ana hatishuīra ē matube hātxamaki. Satanásā ea mei ewē kuxipatirumabiakē hau xināshū ea haska wayunūwē, txanima Epa Deus abukī haska ea yunua ē ashūmis yurabu ē hatu uīmai kairā.

Haskaki. Benirikāwē, nenua nū bunübunā— nuku wa

Jesusrā, uva bana hawē tashu keskakiaki, na hātxarā

15 ¹nū benibaunaibu nuku ana yuikī:

—Ana betsa matu yusīnū nīkayukāwē. Earā, ē uva bana nia hawē tashu kayabiki. ē Eparā, mibā ibuā mekekī meurumiski. ² Hatiri

mebi tibi bimi hayamakē meshteshū putamiski. Hakia hawē mebi tibi bimiyamis ana bimihaira wakī hawē ibuā bumeshtekī pewamiski, hau ana katakutā bimihiranunā. Ea ikūwaību ē Epa Deusū habiaskari washanikiki. ³ Ē hātxa ē matu yusīaī mā ikūwaīwē taea mā ma xinā betsa haya mā ma shūpīhairaki. ⁴ Hakia hawē tashu anua hawē mebi betsa meskea ana haska bimitirumaki. Habiaskari wakī ea henebaīkī mā Deus benimawatirumaki. Haskakē ē matu putama keska wakī eari putayamashākāwē. ⁵ Earā, ē mibā tashu keskaki. Maturā, mā hawē mebi keskabuki. Ebe haibunamekī bimi itxapaya keskakī mā Deus benimawatiruki. Eauma mā hawayatirumahairaki. ⁶ Ea haibuwama ewē petxiarā, hawē mebi bimiuma meshtetā putaima barī shana waxina itxawashū kua keska wakī Deusū txi anu hatu urēshanikiki.

⁷Hanua maturā, ebe ketashameshū ē hātxa xinākī unāhairai hakimama txibākubaīkī hawara bikatsis ikī mā Deus yuka matu ashūshanikiki.

⁸Haskai duapanākī Deusū kuxipa mā hatu kēwāmairā, bimi itxapayai keskakī txanima ē tsumabu kayabi shabakabi mā ishākanaii. ⁹Eānā, ē matu abuaii, haska ē Epā ea abukī akai keska wakinā. Haskawē taea ea putapakeyamashākāwē, ē nui mā hayawē taearā. ¹⁰Hawē hātxa ē txibāyā ea abukī ē Epā ea putaismaki. Haska keskari wakī ē yunua hātxa mā txibāyā matu abukī ē matu putamari ishanaii.

¹¹Xinā txākāi mā ebe benimahiranūbū hawē benimati hātxa ē matu yuiaii. ¹²⁻¹⁴Tsuara hawē haibuaibuwē nuikī abukī hatu merabewai mawashunai tsuā haskakī ana betsā binutirumaki. Ē hātxa mā txibākubainai mā ē haibuki. Eskaki, ē matu yunuairā. Ē matuwē nuikī abumiski. Haska txibākī betsabuwē nui abunamekubaīshākāwē. ¹⁵Hamē betsarā, hawē dayakiri hawē dayarubu shanē ibū hatu shabakabi tapīmaismaki. Hakia dasibi ē Epā ea yuia ē matu unāmaiwē taeshū yunubiakī ē dayaru wakī matu kenama ē haibuwakī ē matu kenaii. ¹⁶Mā ea katuama eā ē matu katuniki. Haskawē taeshū ē matu yunuaii. Kashū hatu yusīkī mā bimi itxapa wai keska wakī ē tsumabu hatu wakī hau txītūyamanūbū hatu kuxipa wakubaīshākāwē. Haska wakī ē kenayashū Epa Deus hamapai tibi mā yuka matu ashūshanikiki. ¹⁷Na haska ē matu yunuai keska wakinā, habū ea ikūwaī betsabube hatuwē nui abunamekubaīshākāwē— iwanā,

Yurabū Jesus danānishū hawenaburi danāshanaibu hatu yuinikiaki, na hātxarā

¹⁸⁻¹⁹ana betsā nuku yuikī:

—Habū xinaī keska mā xināyā ea ikūwābumā matu abukeanaii. Hakia ikūwābuma anua ē matu katuni habū xinaī keska mā ana xināmawē taeshū ea dukū danāxīshū maturi danāriashākanikiki. ²⁰Ē matu yuishurā, xinaīrakāwē: “Dayakapā hawē tsuma binuismaki”,

akī ē matu yuishuki. Haskakē ea itxakawanishū habiabūri maturi itxakawashākanikiki. Hakia betsabūri ē hātxa nīkanishū matū hātxari nīkakī ariashākanikiki. ²¹Hatū ea yununi habū unābumawē taeshū na haska tibi matu wakinā, mā ea txibaībuwē taeshū matu ashākanikiki. ²²Ē yusī hua hātxamakē habu na mai anu hiweabū ibubis xinaī: “Ē pepaki”, itirububia eskatiā ana haska washū hatū txakabu ibubis hūtātirubumaki, mekeirā. ²³Haska inū, ea danākinā, ē Epa Deusri danāriakanikiki. ²⁴Ha inū, hatu anushū ē hawa hatu haska washūama txakabu xināma ikeākanaii. Hakia tsuā haska hatu anushū haska washuīsmabiakē Deusū kuxipa hatū berubi ē ma hatu uīmabia uībiakī ea inū ē Epa danākanikiki. ²⁵Haskakē Deusū hātxa yuishunikā yuikī: ‘Hawamawē taeshū itxakawakī ea danānibuki’, iwanā, keneni keska menekī ea danākanikiki. ²⁶Hanushū maturi danaibū ē Epa anua mekenā betsa matu anu ē yunua hanua Yushī Txanima Unāmanika hushū ekiri matu unāmai ea hātxashūshanikiki. ²⁷Ha inū, maturi ē tashnikiranai anua tapī mā ebe ikūkirāxinarā, mā ekiri hātxai txaninikaburiki— iwanā,

16¹ ana betsa nuku yuikī:

—Txipu habū matu itxakawabu mā ekiri hakimama xinā betsa wama mā txītūyamashanū bebükiri ē matu yuiāi nīkairakāwē. ²Hanu itxati hiwe anushū matu danākī nitxīkī nukunabu matuki dakemashākanikiki. Ha inū, betsabū xinaī: “Nū Deus merabewaii”, ikī tsuabura matu betsa betsapa detekī ³ē Epa Deus unāma eari unābumawē taeshū matu hawa unāma itxakawashākanikiki. ⁴Matu haska waibuabu ē matu yuini matu xināmai buaibuwē taeshū bebükiri ē matu yuiāi.

Deusū Yushī Pepatū ashanai Jesusū hatu unāmanikiaki, na hātxarā

—Matube bebükiri nibiashū haska shabakabi ē matu yuiāma iyuniki. ⁵⁻⁶Hakia natianā, hatū ea yununi anu ē samama kaiwē taeshū ikis ē matu yuishuki. ē matu yuia nīkatā matūmebi xinaī huīti nixmashū: “Hani mī kashanai?” mā ea wamaki. ⁷Hakia ikūkī ē matu yuiāi nīkakāwē. ē matu kashūamakenā, Mekenā Bena matu anu hutirumaki. Hakia kashū Mekenā Bena matu anu ē yunushanaii. Haskawē taea ē kayarā, maturā, mā pepakūkaishanaii. ⁸Ha Mekenā Bena hushunā, yurabu mai anuabu shabakabi Deuskiri txakabuwamisbu inū, habū Deuskiri txakabuwama pepa wamisbuma inū, tsuabura Deusū unāti watā kupishanai hatu unāmashanikiki. ⁹Tsuabumē, Deuskiri txakabumisburā? Habū ea ikūwābumarā. ¹⁰Tsuamē, Deuskiri txakabu hayamarā? ē eaki, ē Epa anu ē kakē mā ana ea uīyama ishanairā. ¹¹Tsua ashanimēkaī, Deusū unāti washū kupikinā? Na yurabu mai hirabi anu maniabu hatu shanē ibushūmis ma unāti wanishū kupishanikiki.

¹²Ana hātxa itxapa ē matu yusīkubaīpanā hati mā tsuma keyutirumaki. ¹³Hakia txipu Yushī Txanima Unāmanika hushū txanima

dasibi matu yusikī meshtāmashanikiki. Hawē xinānē hātxama hakia ekiri dasibi nīkatā hawara ishanairi matu shabakabi unāmashanikiki. ¹⁴Ha Yushī Txanima Unāmanika hamebi huama ē kuxipa bitā matu unāmakī inākī matu kuxipa washanikiki. ¹⁵Dasibi ē Epa hayarā, enariki. Haskawē taea: “Yushī Txanima Unāmanika ena bitā matu unāmashanikiki”, akī ē matu yuishuki— iwanā,

¹⁶—Haskaira hatishuīra ka ē hari i iyamaki. Hakia samamahaira nū ana uīnanāshākanaii— nuku wa

Ana punu nukama mā benimahairashanaii, hatu wanikiaki, na hātxarā

¹⁷mawa ana bestēhanaikiri hātxai nū unāma yuinamei:

—Hawa nuku yuikatsi ikimēkaī? “Ana eskarabes ea uīyama hanūkaī ana usha eskarabes kaya mā ea ana uīshanaii”, ikai inū: “Deus anu ē kashanaiwē taearā”, ikī haskara nuku yui ishumē? ¹⁸“Ana usha eskarabesrā”, hawamē? Harakiri daki yui ikikika!— nū ike ikeaya

¹⁹nū yukapaia unākī nuku yuikī:

—Ē hātxawē taea mā yuinameairā, ²⁰ikūkī ē matu yuiaii. Ē mawakē ea manui kashai mā huīti nixmakē habū ea ikūwābuma benimahairashākanikiki. Hakia maturā, ē mawakē matū huīti nui henetā mā benimahairashanaii. ²¹Haska inū, aību tuya bake kaikatsi punu nukai xinā txākaīsmaki. Hakia kaītā: “Peki”, ika benimai isī hakimamisbuki. ²²Habiaskariai ikis mā punu nukaki. Hakia ē ana huaya mā benimahairaya matū benima pae tsuā matu mebītirubumaki.

²³Habiatiāri ea uīkī mā ea hawa yukama ishanaii. Hakia ē Epa Deus mā yuka ewē taeshū matu merabewashanikiki. ²⁴Ea ikūwākī taewabianishū ē kenawē taeshū mā Deus yukariamahairaki. Na habiatiā ē kenawē taeshū Deus yukakī taewarikāwē. Haska wakī mā yuka matu ashuā mā benimashanaii— iwanā,

Hatu itxakawaibu Jesusū hatu maemashanaikiri hawē tsumabu yuinikiaki, na hātxarā

²⁵hanushū ana nuku yusikī:

—Hātxa hunea miyuiwē ē matu yusikubirāxinaki. Hakia ana hātxa huneawē yusīama hanu shabakabi ē matu unāmashanai ma kemaikiki. Haskakaixishū ē Epa Deuskiri hanu shabakabi kayabi ē matuki txanishanaii. ²⁶Habiatiāri Deus ē ana matu yukashunama ishanaii. Hanu matūmebi ibubis ē kenawē taeshū mā yukakubaīshanaii, ²⁷ē Epa Deus matuwē nuikī abuaiwē taeshunā. Deus anua ē huni ikūwākī mā ea abuaiwē taeshū Epa Deus matuwē nuikī matu aburiaikiki. ²⁸Hamē ē Epa Deusū besuuria kaīkirani na mai anu yurabube hiwenū ika ē huni haska ea yununi menetā natiā ana hawēri kakī na yurabu ē henebainaii— nuku waya

29 hanushū hawē tsuma betsā yuikī:

—Txanima na habiatiā shabakabi nuku yui ana miyui hātxa huneawē mī hātxamaki. 30 Hanūkaī txanima mikiri nū unaiī. Nū mia yukariama unākī nukū xinā mī unaī inū hamapai tibi mī unaīwē taeshū Deus anua mī hunirā, nū ikūwaiī. Haskawē taea mī Deusū bake kayabikē tsuā nū ana mia yukai bika teneamaki— aka

31 haska waya Jesusū nuku ana yuikī:

—Natiā hanu mā ma ea ikūwai? 32 Mā ea haska wabiai hanu mā datei pashairā, ma kemakanikiki. Uīrakāwē, hanu dasibi sa ikī mā bestibu ea dapashkabaīkī mā ea henebiabaina earā, ē emestimaki. ē Epa ebe ketashameshū ea heneamaki. 33 Ea haibuwai eki dasia mā dateama unānuma hiweshanū na hātxa ē matu yuishuki. Mai anushū ea ikūwābumā matu itxakawariaibū dateyamashākāwē, ē ma hatu maemakī binuniwē taearā— nuku watā

Jesusū hawē tsumabu Deusū kuxipa hatu yukashunikiaki, na hātxarā

17 1 hanua naiuri teskāshū uīkī nuku nīkamakī yuikī:
—Epaā, hanu mī ea yubanirā, hanuki. ē mī bake mawai merabewakī ewē mī kuxipa hatu uīmawe, hatu ē mia kēwāmashanunā.
2 Mai hirabi anua hawē yurabu dasibi yunuti kuxipa mī bake mī ea ināniwē mī hatu katuni ē hatu hiwekuūmashanaii. 3 Mī mia besti Deuski, txanimarā. Jesus Cristo mī yununirā, ē ea bestiki. Nuku unātā na hiwekuīyāwē hiweshākanikiki, ikibi ikirā.

4 Yurabu anu ē mia dayashunū mī ea nitxīni mia ashūkī keyukī mia duawakī ē mia hatu kēwāmakubaīxinaki. 5 Epaā, eskatianā, mai nū damiwariama mī besuūbia ē shanē ibui taeaitiā ē txashakapa hawērua hayani keska habias ea ināshāwē.

6 Yurabu dasibi anua hatu katushū mī ea yunua mī Deus kuxipa dasibi binu keyua nuikipakiri ē mia hatu unāmakubaīxinaki. Haska inū, mina katushū mī ea hatu inānirā, mī hātxa nīkamisbuki. 7-8 Mī hātxa mī ea yununi ma ē hatu yusīaki. Haskawē taeshū dasibi ē hātxa minarā, ma tapiābuki. Txanima mī ea yunua mianua ē huni unākī ikūwātxakayamakanikiki. Haskawē taeshū mī kuxipa inū mī yusīti mianua huai unākanikiki.

9-10 Hamē enaburā, ē mibe hatu hātxashunaii. Hakia ea ikūwābumakiri ē mibe hatu hātxashunamaki. Ha inū, mina watā mī ea yununirā, harā minabuki. Haskawē taea dasibi enarā, minaki. Hanua minarā, enariki. ē kuxipa hatu meranua uīshākanikiki.

11 Natianā, ma mia anu ē mibe iki kaii. Na mai anu ē ana hatube hiwekūkainamaki. Hakia enaburā, na mai anu hatube hiweyukubaīkanikiki. Haskawē taeshū Epa meribi pepa bestituū, mī kena kuxipawē ea hatu mekeshūshāwē, ha kena kuxipa mī ea ināniwenā,

nū pashkama keskariai hau haburi pashkamari iriakubaīshanūbunā.

¹² Na enaburā, mai anua hatube hiweshū mī kena kuxipa mī ea ināniwē txakabu nemakī ē hatu mekekubirāxinaki, hawa hatu benuamarā. Judas besti haska hakiri kenenibu keska aki ma benuni iki kashuki.

¹³ Mianu kakatsi ē benimahairaii. Ē hatu putabaīriama hau habū ea nīkakī habias ē benimai keskai hau irianūbū ē mibe hātxaii. ¹⁴ Mikiri ē haibuaibū ē hatu yusīayā habū xinā betsa wai pepaibu habū ea danāmisbū ea hatube danāmisbuki, nū yurabū xinā keska hayamakenā. ¹⁵ Habiaskabiakē: “Ikūwābuma anua hatu dapashkamabaīwē”, iwanā, ē mia yukamaki. Hakia hau diabo Satanásā hatu parāyamashanū hatu nemashūkī mekeshawē. ¹⁶ Ha inū, na mai anua Deus ikūwābuma ē hatu keskamawē taea ea ikūwaiburi hatube hiwebia habu keskamariki. ¹⁷ Mī hātxa txanima kayabiki. Ha txanima hātxawē mī meribiki. Mī hātxa haskawē taeshū hatu meribi wawe, habū mī hātxa txanima txibāshanaiburā. ¹⁸ Haska inū, na mai anu mia unābuma anu mī ea yununi keska wakī ē haibuaibu habiaskari wakī na mai anuari ē hatu yunuriaii, hau mikiri hatu yusīkubaīshanūbunā. ¹⁹ Hatuwē taea ea dukū iki ē hatu meribishūshanaii. Haskawē taea txanima haburi hau mī hātxa txanima kayabiwē meribirianūbunā, hawa kanetimarā.

²⁰ Na ē haibuaibu besti xinākī habukiri besti ē mia yukashunamaki. Hakia habū hatū hātxa kakape nīkatā ea ikūwāshanaiburi ē mia hatu yukashunaii, mī haburi mekekubaīshanunā. ²¹ Haskai mia inū ea dasia nū bestitxai keska hiwea haburi nukuki dasiabu habiaskari wakī mī hatu merabewashanū ē mia hatu yukashunaii. Mī hatu haska wa habu shukushū ea ikūwaibū mai hirabi anu mī ea yununi unātirubuki. ²² Haska mia inū ea dasinishū nū habiaskas xināmis keska wakī enabu habiaskari mī hatu xināmashanū, iwanā, mī kuxipa mī ea yununi ē ma hatu yunuaki. ²³ Mia inū ea nū dasinikē habuberi ē dasiaya habu yura bestitxai keska hau ishanūbū ē mia hatu yukashunaii. Haskaibū mai hirabi anuabū hatu uīkī mī ea yununi inū haska wakī mī ea abumis haburi mī aburiairā, habū unātirubuki— iwanā,

²⁴ —Epaā, mai damiwakī taewariama mī ea abukī ea txashakapa hawēruawakī taewani mī habiaskari ea wai hau ebe hiwēkī uīshanūbū habu mī ea yununi ebe hatu hiwemashawē— iwanā,

²⁵ —Epaā, mī kaneismaki. Mai hirabi anu yura hiweabū mia unābumabiakē eā, ē mia unaii. Na ebe mapuabū mī ea yununi unākanikiki. ²⁶ Haska inū, mikiri mī kuxipa binu keyua ē hatu unāmapakeaiwē taeshū ana mikiri ē hatu unāmakī heneyamashanū mī ea abumis keskai hau haburi abunamei heneama ishanūbūwē, nuikipairā. Haska hayabuwē taea ea ē hatu anua kaīkainama ishanaii— itā

Jesus atxitanū ika bunibukiaki, na hātxarā
(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 ¹ Deusbe nuku hātxashuni menetā hanushū nuku kaīmabaīkī pashku debu hawē kena Cedrom Jesusū nuku pukemabaini

hanu mibā shukua mixkiwē kenenibu anu ukemerā nū habe hikikē
 2 hanu Jesusbe nū itxakūkaĩmis anu habianu nū ana itxakē hanu Judasī
 unāhairai 3 hari hatu iyui Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibubu
 inū fariseububetā hatu yunuabu hatiri Templo mekenikabu inū Romano
 soldadobu shuku betsa Judasī hatu iyua hatū detetiya mesebaini bī
 dekutā txasha dakabainaibū 4 Jesus atxi beaibu dasibi ma unaīwē taea
 nuku bebū Jesus nitā hatu yukakī:

—Mā tsua benai bekanai?— hatu wa
 5 habū atxi beaibū betsā Jesus kemakī:
 —Jesus Nazaré anuarā— akaya
 Jesusū ana yuikī:

—Habia ē eaki— hatu waya Judasī hatu atximai kai hawairakaī ma
 habe nikē 6 haskai Jesus hātxai nīkatā txishtekiri shekibaini di ikaibū
 7 Jesusū ana hatu yukakī:

—Tsuaraka mā benai bei ikanai?— hatu wa ana habiaskari habū yuikī:
 —Jesus Nazaré anuarā— akaibū
 8—“Habia ē eaki”, akī ē ma matu yuishuki. Mā ea besti benaiwē taeshū
 ē haibuabu hatu meyamakāwē, hau bunūbunā— hatu wa
 9bebükiri Jesusū yuikī: “Epaā, mī ea yununi ē tsua hatu benuamaki”,
 akī Jesusū yuishuwē taeshū: “Ē haibuabu meyamakāwē”, akī Jesusū
 hatu nemaniki. 10 Hanushū Simão Pedrō hawē nupe txaipa sitā Deusbe
 nukunabu hātxashunika shanē ibuhairatū tsuma Malco mapeshpaikī
 maebaī pabīki yusiuria pashteaya 11 nemakī Jesusū Pedro yuikī:

—Ana hatu meama mī nupe ana hawēri usūwē. Ē Epā haska ea yununi
 habiaskari wakī ea yumāwākanikiki. Ea yauxiyamawe— aka

Anásī hiwe anua Jesuski Pedro dakei parananāniaki, na hātxarā
(Mt 26.57-58, 69-70; Mc 14.53-54, 66-68; Lc 22.54-57)

12 hanushū hatū shanē ibu capitāobetā Romano soldadobu inū Templo
 mekenikabū Jesus atxishū meneshtā 13 iyukī ha dukū hatū shanē ibu
 Anásī hiwe anu iyuabū hawē dais Caifás na bari bestitxai Deusbe
 nukunabu hātxashunika shanē ibuhairatū 14 bebükiri judeebu hatu yuikī:
 “Nukunabu hau pashkai sa iyamashanūbū huni bestitxai nukunabu
 mawashunaya mā pepakūkaishanaii”, akī hatu yuimanurā,

15 Jesus iyuuibū Simão Pedro inū eā hune txipu kakī nū Jesus
 txibākubaini shanē ibu Anásī enabū ea unaībuwē taea hanu itxamisbu
 dītu anu Jesusbe ē hikiaya 16 hakia Pedro unābumawē taeshū nemakī niti
 akabu hikiama bai kesha Pedro nikē hanua hemaitī kene hanu hikitī shui
 anu ana kashū shui mekenika aību yukashūtā Pedro ē bitxiaya 17shui
 mekenika aībū Pedro yukakī:

—Ha hunī tsuma betsarā, habia mī miamē?— aka
 —Earā, ē hamaki— akaya

¹⁸hanua ma matsu beaya hanu dayamisbu inū Templo mekemisbū hemaitī txi keti watā yui mapubaunabu hatube naxui ika Pedrori yuaya

Deusbe hatu hătxashunika shanē ibuhairatū Jesus yukanikiaki, na hătxară
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹hanushū Deusbe nukunabu hătxashunika shanē ibuhaira ikükainima ma tashnima anu Anásī hiwe anu bitxiabu hawē tsumabukiri inū hawē yusīakiri Jesus yuka taewa ²⁰Jesusū kemakī:

—Nīkaibū ē hătxakükaimiski. Hanu itxati hiwe tibi inū Templo hemaitī anushū nukunabu itxamisbu anushū shabakabí dasibibū berubi ē hatu yusīmiski, hune hatu yusīamarā. ²¹Ea yukama habū ē hătxa nīkamisbu hatu yukawe. Hawara ē hatu yusīmis unāhairakanikiki— ikaya ²²hari Jesusū kemaya Templo mekenika betsa Jesus dapi nishū mekē petxiuri kepais akī yuikī:

—Nukū shanē ibuhaira haska yuiyamawe— aka

²³Jesusū yuikī:

—Ē yui txakayarā, ea unāmawe. Hakia ē pe yuibiaya haskakī e iskaū mī ea deteai?— aka ²⁴hătxawē binutiruma unātā Anásī hatu yunua Jesus meneshekeha habiaska Deusbe nukunabu hătxashunika shanē ibuhaira Caifás anuri iyuaibū

Ana: Jesus ē unāmaki, ika Pedrō hatu paranikiaki, na hătxară
(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ha haska waibū Simão Pedro hatube txī yui naxui ika yuaya betsabū yukakī:

—Mī hamamē, ha hunī tsuma betsarā?— abaunabu Pedrō hatu parākī yuikī:

—Ē hamaki. Ē eamabī!— hatu wa

²⁶hanushū shanē ibuhaira binuatū tsuma betsa Pedrō patsāka hawenabūri Pedro yukakī:

—Mibā shuku anushunā, Jesusberā, ē mia uīyama ikirāshumē?— aka ²⁷Pedrō ana hari parākī:

—Ē hamaki— itanayas hawaira habiatīri takara keui taeaya

Pilatos anu Jesus iyunibukiaki, na hătxară
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸hanushū Caifásī Jesus yukakī keyutā penaya Romano shanē ibu Pilatōs hiwe ewapa anu Jesus hau iyutanübū Romano soldadobu yunuaya judeu shanē ibubū xinaī: “Nawā hemaitī anu hikia Moisés nuku yusīniwē taea nawā detsiswē txakabutā ana Páscoa nawai besikī ē pitirumaki”, iki pepai nawayukatsi hikiabuma ²⁹haskaibū hatū beya unātā hatu anu Pilatos kaītā hatu hătxa wakī yukakī:

—Na huninā, hawa txakabu axiā mā hakiri yuiai?— hatu wa

³⁰—Huni txakabumakenā, mianu nū iweama ikeanaii. Unāti watā nuku kupishūwē— akabu

³¹ Pilatōsri hatu yuikī:

—Iyushū haska matū shenipabū matu yusīpauni keska wakī matūmebi unāti watā kupidākawē— hatu wa

judeu shanē ibubū yuikī:

—Nū tenāpanā mī nuku nemamiski. Hau tenānūbū miā besti mī yunutiruki— akaya

³² haska wakī tenāshanaibu Jesusū nuku yuixinarā, unāmabia habiaskari hatu amaya ³³nīkatā hawē kene merā ana hikishū Pilatōs Jesus kenashū yukakī:

—Miarā, mī judeu shanē ibubu binu keyuamē?— aka

³⁴ Jesusūri yukakī:

—Mimebi mī ea yukai? Huni betsā mia ekiri yunuaraka mī ea yukai ikai?— aka

³⁵ e itā Pilatōs yuikī:

—Earā, ē judeumaki, haska mī ea yuipananā. Minabu judeubu inū mī shanē ibubu Deusbe hātxanikabū mia ea inākāshuki. Mī hawa txakabu mexinamē?— aka

³⁶ kemakī:

—Earā, ē Shanē Ibu kayabiki. Mia yuinū nīkawe. Nenua hunibu shanē ibumisbu keskai ē shanē ibuamaki. Hakia ē kuxiparā, na nenu mai anua yurabū xinaí hiweabu keskamaki. Hakia na, mai anua ē shanē ibuaya judeubū ea atxishū mia anu ea iweyamanūbū ē tsumabu ewē taea nemakanai hatube detenamekeākāshuki. Haskakē earā, ē Shanē Ibu kayabiki, nenuamarā. Ē hawa txakabu hayamaki— aka

³⁷ hanushū Pilatōs ana yuikī:

—Haskakenā, txanima mī shanē ibu kayabiraka— aka

Jesusū ana yuikī:

—Mī haska hari yuiairā, ē Shanē Ibu kayabiki. Haskanū ika yurabube hiwei ē tashnikiraniki, hatu txanima kayabi meshtāmairā. Tsuabūra txanima hātxa abukī ē hātxa nīkamisbuki— aka

³⁸ Romano shanē ibu Pilatōs yuikī:

—Txanima hātxarā, hawamē?— itā

Jesus hau mastanūbū Pilatōs hatu yununikiaki, na hātxarā

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

haska wa hanu judeu shanē ibubū manaibu anu ana kaikirā Pilatōs hatu yuikī:

—Ha huni ē unāti washurā, hawa txakabu hayamaki. ³⁹Páscoatiā bari tibi huni bestitxai hawa wama ē matu nitxishūmis keska wakī, judeu shanē ibu kayabi Jesus hawa wama matu nitxishūpa?— hatu wa

⁴⁰ dasibibū hui kuxipawē yunukī:

—Ha nuku ashūama ha huni betsa Barrabás yumetsubiakē nuku ha kaĩmashūwē— akaibū

19 ¹Pilatōs nĩkawāshū hatu yunua bitxi kuxatiwē Jesus kuxa kuxa atā ²kashe wakī Romano soldadobū nixi mushaya maiti washū Jesus maimashū shanē ibū bemakia tari taxihaira sawematā ³bestibu Jesusū besuuri nishū kashe wakī yuikī:

—Judeu shanē ibu kayabirā, mĩ miaki— iwanā, hawē besuki bepastātanaibū

⁴Pilatos ana kaítā judeu shanē ibubu yuikī:

—Jesusū hawa hatū txakabu wama ixiā ē matu unãmakī kaímai uĩkawē— hatu waya

⁵ musha maiti inū tari pauti taxipa mexu duakabi sawemabu hawē besu himī iruma Jesus kaikiranaya Pilatōs tenãkatsi ikama ana hatu yuikī:

—Na huni mā iweshurā, uĩkawē— hatu wa

⁶ uĩkī Deusbe nukunabu hătxashunika shanē ibubu inū Templo mekenikabū hui kuxipawē Pilatos yuikī:

—Cruzki mastawe! Cruzki mastawe!— akeakeabu haska washū atirubuma unãbiakī Pilatōs hatu kashe wakī ana yuikī:

—Hawa txakabu hayamaki. Matúmebi iyushū aritákawē— hatu wa

⁷Deusbe nukunabu hătxashunika shanē ibubu yuikī:

—Txani txakai: “É Deusū bakeki”, imiski. Deusū hătxa Moisés nuku keneshuni nū hayaki. Haskawē taeshū Deus yuãkī kanemiswē taea nū yunuaiwē taearā, hau mawanūwē— aka

⁸ haska yuiaibu níkatā Pilatos ana datekī ⁹hawē kene merā ana txitúâbā Jesus iyushū yukakī:

—Mĩ haniamē?— aka Jesusū ana hawa yuiamakē

¹⁰ haki sinatakī Pilatōs ana yuikī:

—Mĩ ea ana hătxa wamamē? É kuxipawē hawa wama ē mia nitxítiru inū ē kuxipawēri ē mia hatu mastamatiru, mĩ unãmamē?— aka

¹¹ haska yuiai níkatā atimas Jesusū kemakī:

—Deusū dasibi damiwanitū mia kuxipa yunuama ekiri mĩ kuxipa hayama ikeanaii. Haskakē habū ea atxishū mianu yunushū ea nitxiâbunā, habū txakaburā, mina binuabuki, Deus sinatamakinā— aka

¹² haska wa níkatā Pilatos tashnikirā Jesus hawa wama nitxínū ikaya judeu shanē ibubu hui kuxipawē Pilatos ana yuikī:

—Tsuara shanē ibu kayabi ikatsis ikī mĩ shanē ibu kayabi César danãkī hawē kuxipa mebípai imiski. Hawa wama Jesus mĩ nitxiainā, mĩ Césarn haibumaki— akubainaibū

¹³⁻¹⁴ hanu Páscoa mexukiri ishanaitiā ma bari mananãbi kaya haskaibu Pilatōs níkatā Jesus tashnimabirā mixki buyakī kerā wanibu hawē kena Hebreu hătxawē kenakī Gabatá hanushū yunuti anu tsaušhū kashe hătxawē judeu shanē ibubu hatu yuikī:

—Narā, matū shanē ibu kayabiki— hatu wa

¹⁵ haki sinatakī hātxa kuxipawē yuikī:

—Tenāriwe! Tenāriwe, cruzki hatu mastāmatanā!— ikubainaibū Pilatōs ana hatu yukakī:

—Haskakī matū shanē ibu kayabi hatu mastamapa?— hatu wa

Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibubū yuikī:

—Nukurā, nū shanē ibu betsa hayamaki! César besti nukū shanē ibu kayabiki. Hatu mastamariwe!— akabu ¹⁶ hatū hātxawē taeshū Jesus hatu mastamakī Romano shanē ibu Pilatos ī hawē soldadobu yunua iyuaiibū

Cruzki Jesus mastanibukiaki, na hātxarā

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ hanushū haki mastakatsi cruz Jesus iamatā sharamabaīkī Jerusalém mae ewapanua kaīmabaīkī ha mati hawē kena Bushka Shau Mati anu mapemataī, Hebreu hātxawenā, Gólgota anurā, ¹⁸⁻²⁰ hanushū hawē tari pekashū cruzki mastashū: “Nazaré anua Jesus judeubū shanē ibu kayabiki”, iwanā, Pilatōs hātxa dabe inū besti hi besha sapaki Hebreu hātxawē inū, Grego hātxawē, inū Romano hātxa Latimwē kenetā hatu buma Jesusū bushka mamaki cruzki ha mamaki mastashū netābu Romano soldado betsabūri huni yumetsu daberí mastashū betsa yusuri nitxishū betsa yusmauri nitxitā Jesus namakis wabu Jerusalém dapikea bukī Pilatōs hātxa Jesusū bushka mamaki netā judeu itxapabū uībaībaīkī ²¹ haska wabu uībaī Deusbe nukunabu hātxashunika shanē ibubu Pilatos anu bushū yuikī:

—Hari mī keneshū hatu netāmatirumaki: “Judeubū shanē ibuhairaki”, akinā. Hakia haska ibubis yuimis keska hatu kene betsa washūwē, eska wakinā: “Earā, ē judeubū shanē ibu kayabiki”, imiskirirā— akabu

²² Pilatōs hatu nemakī:

—Hawara ē ma kenearā, hau habiaska kene nenūwē— hatu wa

²³ cruzki Jesus nitxishū soldado dabe inū dabetaī Jesusū tari tibi habu tibibū pashkatā hakia hawē tima tari txaipa hirabi keshemawē taea ²⁴ yuinamei:

—Pashkakī txakabuwayamanākāwē. Tsuā bimēkaī? hawē beyusti heshe putakī tsarī tsarī akī putanākāwē— iwanā, haska bebükiri Deusū hātxa anu kenekī: “Ē tari pashkakī ē tima tari bikī hawē beyusti putashākanikiki”, akī yuini unāmabia haska kenenibu soldadobū habiaskari wanibuki.

²⁵ Haska waibū Jesus mastabu dapi hawē ewa inū, hawē ewa betsa Cleopasī aī Maria inū, Maria Madalena inū, ea nū nia ²⁶⁻²⁷ hawē ewa inū ea uīkī ekiri Jesusū yuikī:

—Ewaā, ha mia dapi niarā, mī bakewawe— iwanā, ea abuhairamissħū eari yuikī: —Baa, ikis ē ibu mī ewa ea washūwē. Ea uīrashūkubaīshāwē— ea wa ē hiwe anu iyuimashū ē merabewapauniki.

Haskatā Jesus mawanikiaki, na hātxarā
(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Jesusū haska nuku yuitā dasibi hawē Epa Deusbe yubakani keyuai unaī Deusū hātxa anu haska hakiri kenenī menei Jesusū hui kuxipawē yuikī:

—Ma ūpush manui ē tetsusinaki— ikai 29 nīkatā habū kēpuki uva vinho muka mata tsauwa haki tsinitiki pu atā tawaki ustāshū Jesusū kesha anu sanāshunabu 30 tsu akī keyutā hui kuxipawē Jesusū yuikī:

—Dasibi ē ma keyuaki— itā bekua tiniā mawakī hawē Yushī ibu anu nitxīniki.

Haxiwē Jesus pixpe akī txatxinikiaki, na hātxarā

31 Hanua judeu shanē ibubu yuinamei: “Mexukiri sábado hanu meribihaira Páscoa nawatitiāki. Cruzki hatū yura mapuabu sábadotiā nū henetirumaki, Deus hau nukuki sinatayamashanunā. Hatū yura hau hawaira butenübū Pilatos yununū bukāwē”, ika bushū Pilatos yuikī: “Cruz anua hatū yura hawaira butetiki. Hau hawaira mawanübū hatū kixtekenübū hatu yunuwe”, akabu 32 Pilatōs habiaskari xinākī hatu yunua soldadobu bushū ha dukū huni yumetsu dabe Jesusbe mastabu kixtekerabetā 33 hanua Jesuski kemashū ma mawa uītā hawē kixi tekeama 34 habiaskabiakē soldado betsā haxiwē Jesus pixpe akabu hanua hakimamari himi hawē hene husia habaya 35-37 hakia bebükiri Deusū hātxa kenenī anu yuikī: “Hawē shau tekeama ishākanikiki”, anibu inū, kene betsā anushū yuikī: “Tsuara txatxiabu hawenabū uishākanikiki”, iwanā, keneniburā, unāmabia habiaskari kenenī menekī arianibuki. Matūri mā ikūwāshanübū hawara ibubis ē uīni ē matu yuiaii. Ê uīniwē taea ē hātxa txanimaki.

Jesus hawaira maiwanibukiaki, na hātxarā
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Hanushū huni betsā José hawē mae Arimatéia judeu shanē ibubuki datekī hune Jesus ikūwāxinatū Jesus mawa unāriai hakia natiā ana dateama Jesusū yura maiwakī hanatanū ika kashū Pilatos ea akī yuka hawē yura yunua José hawē tsumabube kashū Jesusū yura cruz anua buteshunabu 39 ha dikabi mexu merā Jesusbe hātxatāyama Nicodemos hawē tsumabubetā 30 kilo mirra inū aloé inīti teipa husia bea José hawē tsumabube kashū 40 haska judeubū yura mawa maiwakī pewamisbu keska wakī Jesusū yura dapushyabi yabukubaikī inīti teipawē dapushkubaikī tari hushupawē yabukī keyutā 41-42 bari hiki ma huīrukūti kemaya hī hī ikī hanu

Jesus mastakāshu dapi mibā shukua namā hanu yura mawa datāti mixki tāpe kini bena waimabu hanu yura mawa datāriabuma anu hawaira ha merā hanakī mistutā mixki ewapa beputiwe beputā inū bunibukiaki.

Jesus bestēkaina benanibukiaki, na hātxarā
(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 ¹Hanua Jesus mawaxina ana besteni matu yuinū nīkakāwē.
Huīrukūtitia Jesusū yura mixki tāpe merā dakakē usha dabea penai taei penariama mexukē domingotiā taeaya Jesus maiwakī hanaxinabu anua hatube Maria Madalena kakī tāpe bepemana uītā Jesusū yura hayama uībirani ²Pedro inū ea anu kuxitxakayamakirā nuku yuikī:

—Nukū Shanē Ibū yura haniraki nuku buābuki. Hanira datābu nū unāmaki— nuku wa

³nīkatā Jesus maiwaxinabu anu Pedrobe kai ⁴kuxirabekaīkī ea dukū binukaī tāpeki ⁵kemashū dākukaī tāpe merā uīkī hawē yabuxinabu besti daka betxitā ē hikiriamakē ⁶ea itxū txipu Simão Pedro hui ha dukūri hikishū hawē yabuxinabu uīkī ⁷hawē buyabuxinabu sebi pewashū ha katxu datā uīriaya ⁸⁻⁹hanua eari hikishū hawē yura yama uītā: “Messias Cristo mawa ana bestēshanikiki”, iwanā, Deusū hātxa una merā kenebianibu nū nīka pewariamabia: “Ē Shanē Ibu Jesus ma bestēkainamēkaī”, ikī ikūwākī ē xināniki. ¹⁰Haskakaī uītani nū ana txitūkiranki, hanu nū hiweanurā.

Maria Madalenaki Jesus nukui taenikiaki, na hātxarā
(Mc 16.9-11)

¹¹Hakia Maria Madalena katani ana txitūkirā hua mixki tāpe kesha nia kashai heneama nishū ana uīnū ika dākukaī tāpe merā uīkī ¹²nai tsuma dabe tari hushupa sawea hanu Jesus datāxinabu anu hariri bupīxinabukiri betsa tsauwa hariri tashkūwāxinabukiri betsa tsauria hatu betxitanaya ¹³hanushū nai tsuma dabeta yukakī:

—Aībuū, haskai mī kashai?— akabu

—Ē Shanē Ibū yura haniraki ea buābuki. Hanira datābu ē unāma benai ē kashai ikai— hatu watā

¹⁴nasaukekawā uībiakī tsua nia dabane unāma Jesus betxia ¹⁵hanushū Jesusūri yukakī:

—Aībuū, haskai e iskaū hanu hua mī kashai ikai? Tsua mī benai ikai?— aka

mibā taurumis ikai dabane Mariā xinākī yuikī:

—Ē Shanē Ibū yura bushū hani mī ea datanāshumēkaī ea yuiwe, ē buairā— aka

¹⁶ Jesusū yuikī:

—Mariaā— aka

hawaira dabeketā benimahairakī Hebreu hātxawē yuikī:

—Rabōni!— akī nukū hātxawē kenakinā: —Ē Yusínaā— iwanā, ikua
¹⁷ Jesusū nemakī:

—Ē Epa anu kariama uatiā ē matube hiwemis keskai ē ana matube itirumaki.
Ea tsumakī ea baxiyamawe— iwanā, —Ē betsabu anu kashū ē mia yuishu hatu
yuiritāwē. Matu merabewai ē Epa anu dasinū ika ē kashanaii. Ē Eparā, habia
matū Epariki. Ē Deus mekenikarā, habia matū Deus mekenikariki— aka

¹⁸ Maria Madalena kashū Shanē Ibu Jesus ana hiwea uītāshu hari
Jesusū ashū nū hawē tsumabu nuku yuia nū nīkakē

Jesus bestēkirā hawē tsumabu uīmanikiaki, na hātxarā

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ habias domingo mexu merā Tomé nukubemakē hiwe merā itxatā
judeu shanē ibubuki datekī beputi nū beshekī keyukē Jesus hikikai
damituxitā nuku naxui ika nishū nuku hātxa wakī:

—Haska mā unānumamē? Ma ē huai dateyamakāwē— nuku watā

²⁰ hanushū nuku haska watā hawē mekē shui inū hawē haxi shui nuku
uīmaya nukū Shanē Ibu ana uiī nū benimahairaya ²¹ ana nuku yuikī:

—Haska mā unānumamē? Ē matu hushuāki. Datetima kuxipa ē matu
baxishunaii. Haska inū, haska ē Epa Deusū ea nitxīkī yununi keska wakī
ē matu nitxīkī yunuriaii— iwanā, ²²⁻²³ kuxipa wakī nukukiri kūtxūkaī
kuxu atā nuku yuikī:

—Yushī Pepa hayarikāwē. Haskatā tsuabura Deuskiri habu txakabu
haya mā hakimawakē Deusūri hatū txakabu hatu buashūshanikiki.
Hakia hatū txakabu mā hakimawamakē Deusūri hatū txakabu hatu
buashunama ishanikiki— nuku watā haniraki ana dami kaikē

Tomē Jesus uītā besti ikūwānikiaki, na hātxarā

²⁴⁻²⁵ Jesusū 12 tsuma kuxipaya betsa Tomē tsupibu bakekē hawē
kenamisbu nū shukua anu Jesus hua nū uīxīkē habiatīari nukube ikama
ixīkē mexukiri huai betsā Tomē nū yuikī:

—Nukū Shanē Ibu hiwea nū uīxinaii— nū akeakea
nuku ikūwāma yuikī:

—Hawē mekē anu mastaxinabu shui ē uīyama habianuri ē metuti ē
mistuama txatixinabu hawē haxi shui ē mekēwē ē mekī mistuama Jesus
ana hiwea ē ikūwātirumaki— nuku waxikē

²⁶ ana oito dia kaya Tomēbe itxashū ana nū shui bepukī keyukē Jesus
ana hikitā nuku bebū damia naxui ika nishū yuikī:

—Haska mā unānumamē? Ana ē huai ewē dateyamakāwē— iwanā,
²⁷ Tomē habis yuikī:

—Ikis ea uīriwe. Ë mekë shui mewe. Mekë sanäbaï ë haxi shui misturiyuwe. Ana iküwâbuma keskama ë hiwea ea iküwâwë— aka

28 uitâs damapaikí Tomë yuikí:

—Txanima mĩ ë Shanë Ibuki, mĩ ë mekenä yushï Deusrâ!— aka

29—Ea uitâs mĩ ea iküwaii. Hakia habû ea uîyama ë haxi shui uîyamabia ea iküwâshanaiburâ, Deusû hatu duahira waya benimakubaishâkanikiki— akai nû nîkaya ana habiaskariai damikainiki.

30-31 Txanima ana hawë unâti dami itxapa Jesusû nukû berubi abiakubainikë dasibi ë matu keneshunamaki. Hakia dasibi mä uîyamabia ë hâtxa ë keneai uîkî nîkakî unâtâ: “Jesus Messias Cristoki, Deusû bake kayabirâ”, akî Jesuswë taea mä hiwei ikibi ishanai mä iküwâshanûbû ë matu keneshunaii.

Hawë tsumabuki ana Jesus nukunikiaki, na hâtxarâ

21 ¹Jerusalém anua Jesusû nuku betximai hâtxaxina ana Galiléia Iänêwâ hawë kena betsa Tiberíades Iänêwâ kesha anu nû hawë tsumabu nû ka Jesusû eska wakî nuku uîmani matu yuinû nîkakâwë. ²Galiléia anu nû ka Simão Pedro inû, Tomé ‘Tsupibu bakeë’, akî nû kenamis inû, Natanael hawë mae Caná Galiléia anua inû, nû Zebedeuë bakebu ea inû ë betsa Tiago inû, ana Jesusû tsuma dabe betsa nû itxa mapuabû ³Simão Pedrô nuku yuikí:

—Ë baka neshei kaii— ikaya

—Nû mibe kaii— abaini habe kai hawë shashu ewapawë nanetâ habe kashû hawë hisî ewapa pütebiaxikî nû hawa baka biamahaira ixiâyâ ⁴ma penakiranaya Jesus iâ kesha nia uîbiakî tsua nia dabanë nû unâmakë ⁵hui kuxipawë Jesusû nuku yukakî:

—Bakebuû, bakarâ, mä hayamë?— nuku wa nukû kemakî:

—Nû hawa biamahairaki— nû wa

⁶—Ha shashu yusiuri hisî ana pütekâwë, haurishû mä biairâ— nuku wa haska nuku yunushuri nû pütebauna ninibirâkî baka dasibi nuku neshema haska washû shashû nû nanetimakë ⁷ë ea Jesusû abuhiramistû Pedro yuikí:

—Nukû Shanë Ibu daki ikikiki— ë wa Simão Pedro hawaira nîkatâ tari pekashû hisî pütexinai hawaira sawekî kerû atâ ixtxui pukutâ nunakainaya ⁸hakia 100 metro besti shashuwë kakî hisî baka mata sharabaini nû hawë tsuma betsabu keti itâ ⁹shashu anua butukaikî txi dekenë besti baka shuiai inû misi mania nû uîyây ¹⁰hanushû Jesusû nuku yunukî:

—Ha baka mä bishurâ, neri eskarabe bekâwë— nuku waya ¹¹hanua Simão Pedro kakaî shashû inatâ hisimâ baka itxapa bia ninikî sharabirâkî maxî mapema 153 hati baka ewapabu nanea hisî bashnekeamakë ¹²⁻¹³Jesusû ana nuku yuikî:

—Piyui bekāwē— nuku wa nuku baka neshemashūwē taea: “Nukū Shanē Ibuki”, ikī unātā: “Mī tsuamē?” iwanā, nū yukama misi inū baka shuia bishū nuku inā keyutā¹⁴ haskai mawaxina ana bestēkaixishū nukuki dabe inū bestiki nukukī Jesusū nuku uīmaniki.

Jesusū: Mī ea abuai? iwanā, Pedro yukanikiaki, na hātxarā

¹⁵ Hanushū pikī nū meneaya Jesusū Simão Pedro yukakī:

—Jonasī bake Simāoneē, ea nīkawe. Nabū ea abuaibū miāri ea abukī hatu binunū, ishū, mī yuixinarā, habiaskas mī xinaī?— aka

—Shanē Ibuū, ē mia abuairā, mī unaiī— aka

—Habiaskari wakī enabu txashuwā bake keskabu hatu ea mekeshūkubaishawē— iwanā,

¹⁶ ana Pedro yukakī:

—Jonasī bake Simāoneē, mī ea abu kayai?— aka

—Haa, ē mia abuairā, mī ea unaiī— aka

—Habiaskari wakī ea ikūwaību txashuwā keskabu ea hatu mekeshūkubaishawē— iwanā,

¹⁷ ana hawē henekī Pedro yukakī:

—Jonasī bake Simāoneē, mī ea abuhairai?— aka

dabe inū bestiki habias yukaiwē taea Pedro huīti nixmai punu nukatā abuaiwē taeshū yuikī:

—Shanē Ibuū, ē xinā dasibi unākī ē mia abuhairairā, mī unaiī— aka

—Habiaskari wakī enabu txashuwā keska hatu yusikī hatu ea mekeshūrakubaishawē— iwanā, ¹⁸⁻¹⁹ Jesusū Pedro ana yuikī: —Ikūkī ē mia yuiai nīkawe. Berunā kuxipakī tari sawetā hanira kairā, mī ma itixaraxinaki. Hakia mī anibu mexā dakakē huni betsā mia tari sawemakī hanu mī kakatsi ikamabiakē mia iyushākanikiki. Habiaskabiakē ea nīkatā ea txibāpakewe, ikisrā— akī haskatā Pedro mawakī Deus hatu kēwāmashanai hau nīka pewanū Jesusū yuiai nū nīkaniki.

Pedrō Jesus Joāokiri yukanikiaki, na hātxarā

20-21 Jesusū hātxa nīka keyutā dabekekaū ea Jesusū abuhairakubaīmis bari kaya pi dakashū ē yukakī:

—Shanē Ibuū, tsuā mia akimēkaī, hatu atximakinā?— ē waxina hawē petxiuria ē huai Pedro dabekekaū ea uīkī Jesus yukakī:

—Shanē Ibuū, ha hunirā, haska wariashākanimēkaī?— aka

²² Jesusū kemakī:

—Shanē ibui ē ana huriamakenā João hiwea mawamas ishanai keska ē xinaī hawē dabanaī iyamawe. Mianā, haska ē mia yunumis besti akubaīkī ea txibāpakeshawē —akī Jesusū Pedro yuinkiki.

²³ Haska bestibianikē ikūwaību ekiri yuinamei: “Hawē tsuma João Jesusū abuhairanirā, mawamas ishanikiki”, ikī ekiri kakakeakenibuki.

Hakia: “Mawama ishanikiki”, akī Jesusū ekiri yuiama hakia: “Shanē ibui ē ana huriamakē João hiwea mawamas ishanai keska ē xinaī hawē dabanañ iyamawe”, akī Jesusū Pedro yuibianikenā.

²⁴⁻²⁵ Ana mirima Jesusū akubaini dasibi nū kene keyuarā, hati una mai hirabi anushū meketirubumaki. Hakia Deuskiri Jesusū nuku unāmai uūkī nūkakī dasibi ē tapīniwē taeshū ē hātxa txanimawē eā ibubis ē matu keneshūshurā, hatiski.

João